

Mart-Nisan 1997 Yılı:2 Sayı:7 Fiyatı:150.000 TL, Yurtdışı: 5 DM İki ayda bir çıkar

ROZGA

BİRİCİLİK VE CİNSİYETÇİLİĞE KARŞI
KÜRT KADIN DERGİSİ

BİJÎ 8 Ê ADARÊ

YAŞASIN 8 MART

İÇİNDEKİLER

Sevgili Kadınlar.....	1
8 Mart Dünya Kadınlar Günü.....	3
Remziye Dinc.....	6
Ana Simitonike.....	7
Savaşta.....	8
Diyarbakır'da 8 Mart.....	9
Zeynep Avcı.....	11
Dinle Beyaz Kadın.....	12
SUNDJO.....	15
Tarihe Başkaldırı.....	16
Jiyan Kadın Kültür Evi.....	18
Zamanın Kıyısındaki Kadın.....	20
Berivan'ın Dilindeki Kelepçe.....	23
Malezyalı Kadın.....	24
Farklı Ama Eşit.....	26
Barış Hangi Zamana Ertelendi?.....	28
Aşk Yalnız Kendisi İçindir.....	30
Okul Çağı Gelince.....	31
Newroz.....	32
Kadın Dayanışması-2.....	34
Birlikte Yürürken.....	36
Pazartesi Kürt Kadınlarından Ne İstiyor?.....	38
Korkudan Özgürlüğe.....	40
Hoppala Hanım'ın Gözüne Takılanlar.....	42
Haberler.....	45
Posta Kutusu.....	47

ROZA

IRKÇILIĞA VE CİNSİYETÇİLİĞE KARŞI İKİ AYLIK KÜRT KADIN DERGİSİ

Sahibi ve Sorumlu Y. İşl. Müd. : Fatma Kayhan

Teknik Sorumlu : Gülşer Hesin

İdari Sorumlu : Nuran Tuna

Arşiv : Hediye Yılmaz

Yayın Kurulu : Füsün Özmen, Fatma Kayhan,

Gülşin Baran, Hediye Yılmaz, Nuran Tuna

Baskı : Doruk Basım Yayın Rekl. Ltd. Şti.

Büro adresi : İstiklal cad. Terkoz çıkmazı,

Karaaslan apt. No. 212

Galatasaray-İstanbul/Türkiye

Tel. - Fax : 0212-292 01 48

Bu sayıya yazılarıyla katkıda bulunanlar:

HACER Yıldırım, DÜRSALİYE Bedir, DERYA,

MELİKE Dicle, ZEYNEP Dara, SEVE, HATİCE

Akdoğan, AVA, EMİNE Sapmaz, ÖZLEM

Şengül, TUNA

Kapak Foto : Jinên Kurd, Rohat Alakom-1995

Sevgili Kadınlar,

Hepimizin dünya kadınlar günü ve Newroz'u kutlu olsun. Barış ve gerçekten şenlik havasında geçecek günlerin yakın, çok yakın olması dileği ile. Cezaevlerinin kadınlar koşusu son aylarda ayaktaydı. Özellikle Urfa Cezaevi Koşusundaki direniş günlerce sürdü, ama kamuoyunun dikkatini yeterince çekmeyi "başaramadılar". Kötü yaşam koşullarına kendilerine yönelik taciz ve baskılara karşı ayaklandılar. Onların 8 Mart'ını özellikle kutluyoruz. Evet, bir yıl geride bıraktık ve bu sayımızla ikinci yılımıza ayak bastık. Hep birlikte daha nice yıllar ayakta kalmaya ve daha güzel, daha dolu sayılarıyla birlikte olmaya... Tüm yorgunluğa rağmen matbaadan dergiyi alır almaz herşeyi unuttuğumuz, gerilimlerin -sanki yaşanmamış gibi- bittiğini görmek büyük bir zevk oluyor. Yine, bir 8 Mart ve Newroz ayında birlikteyiz. Ağıtlarla gövendi havalalarının birliğinde art arda çalıştığı, yaşla şenliğin iç içe yaşandığı bu ay biz Kürt kadınları için çok anlamlı. Yine Halepçe katliamı (16 Mart) nin yıldönümü de bu ayda. Mart ayında ilk sayımızı çı-

mayı anlamlı bulmuştuk, tüm bu nedenlerle. Bağımsız bir politik hat çizmek bizim için gerçekten kolay olmuyor. İki ağızımızla kuş tutsak da yaranamadığımız, kendi başımıza iş yapabileceğimize inandıramadığımız, bize karşı önyargılı bir çevre var. Üstelik politik çevreler sivil bağımsız kurumlara gruplara alışık değil, özellikle Kürt politik çevreleri. Hele, bağımsız üç beş kadının bir araya gelerek kendi başlarına ürettikleri güzel işleri onlarsız başarmış olmalarını da kolay hezmedemiyorlar. 8 Mart günü geniş katılımlı, görkemli bir kadın mitingi gerçekleştireceğimizi umuyoruz. Tüm kadınlar 8 Mart günü alanlarda! Artık, evin dar davarlı, pencerelerinden sokkaları seyretmek bize yetmiyor, alanları ve her yeri yani bütün dünyayı istiyoruz. Yerimiz ev değil, dünya! Üstelik, "ARTIK ÖRGÜTLÜ" diyoruz. Beşinci sayıdan başlayıp devam ettiğimiz, Siyah Kadın Hareketi ile ilgili çeviri yazılara yer vermeye devam ediyoruz. Türk feminist hareketin kazanımlarının etkisiyle, bugüne kadar yalnızca, Batı kaynaklı beyaz feminist hareketle ilgili kaynaklar yer aldı. Oysa cinsiyetçilikle beraber -aynı anda- ırkçılık ve sınıf baskısını da yaşayan bu kadınların deneyimleri

çok az biliniyor. Buna benzer Asyalı ve Afrikalı kadınların deneyimlerini de kendimize yakın buluyoruz. Kürt feminist hareketine bu alandaki yeni bilgilerin katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Ortadoğu ülkesiyiz ve kendi koşullarımıza yakın, benzer kadın hareketinin deneyimlerinin daha yararlı olacağı kanısındayız. Bu konuya ilgi duyan okurlarımızın da katkılarını bekliyoruz.

Dikkatinizi çektiği gibi, sistemli olarak sürdürdüğümüz kitap sayfasında da, kadınlar tarafından yazılmış eserleri tanıtmayı amaçlıyoruz. Umarız biz kadınların kit zamanlara sığdırdığı okuma alışkanlığını yitirmemesine katkıları olur. Sadece Kürtçe okuyabilen okuyucularımızın isteği üzerine bu sayıdan başlayarak sunuş yazımızı iki dilde yayınlıyoruz. Sayfa sayımızı arttırmak bir zorunluluk haline geldi. Gündemimiz dolu ve yazmak isteyen kadın sayısı artıyor. İlk sayıda 32 sayfa ile başladık, 4. sayıda 40 ve şimdi 48 sayfaya çıktık. Artan kağıt, posta ve basım masraflarını da hesaba kattığımızda fiyat artışına gitmek zorunda kaldık. Artık, 150 bin TL Bu değişikliği hoşgörüsüyle karşılayacağımızı umuyoruz. Daha güzel, bol şenlikli barış dolu nice 8 Mart'lar dileğiyle...

Sevgiler...

Xweşkên Delal,

Roja me Jina û Newroza me gişa pîroz be. Em hevî dikin ku, aşitî û rojên şênayî pîr nezîk be.

Jinên Kurdan li girtîgehên serî hildan. Li hember şertên zor û destavîtin û tecavûz û zordestî serî hildan. Em 8'ê Adara wan bi taybetî pîroz dikin.

Me salek şunda hişt, em ketin sala dunda. Em hevî dikin ku em bi hevî gelek sal bivînin û rûpelen hîn xweşikîr û hin dagirtî binevisîn.

Em çuqas bibetîlin jî, em gava kovara xwe dibînin kefxweş dibin, hemû bedilandinî xwe jî bîr dikin. Ev keyfxweşbun jî tûnebe, qusana hewl, qusana hindîk bi kes re pîr zor.

Em disa di meha 8'ê Adare û New

roz de bi hevîren. Ji ber ku ev meha, lorandin û govend bi hevî ye jî bo jinên Kurdan mana wê pîr tîr e. Fermana Halepçe jî ve mehe de ye.

Dî politîka de Serbîxwebun ne hesane. Em çer bi kîn jî hîn kes heneke jê hez nakin. Kesên politik bi taybetî yê Kurd grubên serbîxwe hez nakin. Hek jî dû sê jinên Kurd bi hevî xebatên xweşik û bi mana çer bikîn, ew qet hez nakin.

Di 8'ê Adarê em hevî dikin ku rojek xweş û mîtingek mezîn saz bikin. Hemû jin werin mîtingê. Mala me edî terame nake, em dixwazin derkevin jî devre û dinya gişt bistînin. Cihê me ne mal e, dinya gişt e.

Di ve hejmarê de wergerandinên jinên reş devam dike. Ji ber ku ditînen me wek heve em tecrûbeyên jinên reş dinivîsin. Heta ve demê tenê tecrûbeyên

jinên sibî hat weşandin. Jinên reş jî ber ku di bin nijadperestî mane tecrûbeyên wan nezîkîr me ye. Hek hun jî wek me difikirin jî me re binivîsin.

Wek hun jî dibînin em di pela pirtukan de pirtukên jinan dinivîsin. Em hevî dikin ku jinên me di wexta hindîk de jî pirtuk bixwinin.

Bi hevîya 8'ê Adarê xweşikîr ê bi aşitî re derbas bibe...

ROZ
A
Z
A

8 Mart : Nereden nereye?

İlk 8 Mart'ın çıkış tarihine ilişkin farklı yaklaşımlar olmasına rağmen, kadınlar açısından özel bir gün haline gelişinde işçi kadınların rolünü kimse inkar edemez.

Yıl 1857 8 Mart'ı, Amerika'nın Newyork kentinde onbinlerce işçi kadın direniş başlatıyor. "Eşit işe eşit ücret", çalışma saatlerinin yeniden düzenlenmesini ve sosyal haklar elde etmeyi talep ediyor. Kolluk güçleri harekete geçiyor, direnişi bastırmak için kadınlara saldırıyor. 129 kadın işçi hayatından oluyor, daha onlarca da yaralanıyor.

Yıl 1910. İkinci Enteryanosyonel'de Uluslararası İşçi hareketinin kadın militanlarından Klara Zetkin'in başkanlığında Emperyalist bir savaşa karşı "Sosyalist Kadınlar Kongresi" toplanıyor.

Toplantıda Klara Zetkin'nin önerisi ile 8 Mart Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü ola

rak ilan ediliyor. O gün bu yana aradan tam 140 sene geçti. Ve kadınlar halen kurtuluşları için mücadele ediyor. Kimi kez yükselen kimi kez düşen bir ivme ile de olsa, örgütleniyor, alanlara çıkıyor ve toplumun hücrelerine sinen cinsi

yetçiliğe karşı hayatın her alanında bayrak açıyor.

1960'lı yılların sonlarında yükselen ikinci dalga feminist hareketin kazanımlarıyla dikkatler kadınların ortak ezilmişliklerine çekiliyor.

Böylece, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü şeklinde tüm kadınları kapsar hale geliyor.

8 Mart tüm dünyada kadınların birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kutlanıyor.

Kürt Kadınlarının ayrı örgütlenme tarihine ilişkin notlar:

Kürt kadınlarının parti ya da demek gibi kurumların yan kollar olmaktan kurtulup bağımsız bir hat izlemeye başlamaları 1989 yılına rastlar. Feminizmle daha yakın tanışıklık ve kendi bağımsız örgütlenmelerini yaratma ve Türk kadın hareketinde ayrışma, ayrı örgütlenme fikri kadın kurtulay'ında başlar. Kurultay sırasında

yaşadıkları ayrımcılık karşısında bir grup Kürt kadını kendi başına örgütlenme zorunluluğundan hareketle bir araya geldi.

- Grup olarak ilanlarını 1990 Haziran'ın da yaptılar ve çeşitli etkinliklerle adlarını duyurdular Kürt politik kurumlarına yaptıkları eleştirilerle bir baskı gurubu oldu. Kürt basını kadınlarla ilgili yazılara yer vermeye başladılar.

..Ardından düzenli kadın sayfaları oluştu. Parti programlarında kadınlarla ilgili yazılara yer vermeye başladılar. Ardından düzenli kadın sayfaları oluştu. Parti programlarında kadınlardan hiç söz etmeyenler de vermeye başladılar ve Kürt kadın meselesinin ulusal hareketin gündemine girmesi en azından sağlandı.

- 1991 13 Mayıs'ından (13 Mayıs 1974'te Leyla Qasım'ın Irak Baas iktidarı tarafından idam edilmesinin yıl dönümü) bu yana sistemli

olarak Leyla'nın anıldığı bu günlerde Kürt kadınları ulusal hareket ve tarih içindeki yerimizin sorgulandığı, tartışıldığı bir alan haline geldi.

- 1991 Genel seçimlerinde Leyla Zana'nın Diyarbakır'da milletvekili seçi-

Ekim 1992 Şırnak Protestosu - Sultanahmet Meydanı

lip parlamentoya girişi ile seçilen ilk Kürt kadın milletvekili oldu.

- Aynı yıl (1991) yapılan genel seçimlerinde kadın taleplerinin seçim bildirgelerinde yer almamasının eleştirildiği seçimlerde ve genel olarak politikada yer alışımızın sorgulandığı bir dekle-

rasyonda yayınlandı. Seçim bölgelerinde dağıtıldı, taleplerin bazıları seçim bildirgelerinde geçti.

- 1992 Ekiminde Şırnak'ta gerçekleşen olayların hemen ardından kamuoyunda bir tepki yokken, Sultanahmet meydanında Kürt kadınları olarak durumu kinayan

bir eylemlilik gerçekleştirildi. 30'dan fazla kadın gözaltına alındı. Bir kısmı iki ay cezaevinde kaldı.

- 1993 Kasım'ında Mardin-Denk Emniyet Amirliğinde Şükran Aydın'ın gözaltından çıkarıldığı tecavüzü kinamak ve savaşta yaşanan, ama kolay ifade edilemeyen diğer taciz, tecavüz olaylarını açığa çıkarmak, yaşanan kadınlara dayanışma göstermek amacıyla Kürt kadın grup ve tek tek kadınlardan oluşan bir grup kuruldu.

- Bir kaç yıl kadın gruplarının kendi kurumlarını yaratma ve ortak eylemlilikler gerçekleştirme ile geçti.

- 1996'da genel olarak Kürt kadınların dergi, kadın kültür evi ve vakıf şeklinde farklı alanlarda örgütlendiler.

İKİ KADIN: SRPUHİ DÜSAP ve LEYLA ZANA

İkisi de farklı dönemlerde, farklı hayatlar yaşadılar, farklı etnik kimliklere sahiptiler. Tüm farklılıklarına rağmen ortak yanları çoktu... Kadınlığın ortak yazgısının yanısıra, bu coğrafyanın yerleşik halklarından ve ortak baskı tarihini paylaştılar diğer bir çok acı gibi...

Leyla Zana

Gayriresmi tarihte "2 Mart Darbesi" olarak anılacak (1994) günde, sekiz Kürt milletvekilinin dokunulmazlığı kaldırılıp cezaevine gönderildiğinde aralarında ilk Kürt kadın milletvekili de vardı:LEYLA ZANA. Bugüne dek, cezaevindeki tek kadın milletvekili olarak Leyla Zana, üç yıldır kaldığı cezaevinde Kürtlerin dışında, sadece Avrupalı kadınların ilgisine mazhar olabildi. Dünya Kadınlar Günü çerçevesinde, Av-

rupa çapında başlatılan "Leyla Zana İçin Bir Gün Hapis Yatmaya Razıyım" kampanyası giderek geniş bir taban buldu. Umutlu haberler var. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda açtıkları "Uzun Gözaltı Süresi Davası"

komisyonca kabul edildi. 24 Nisan 1997 günü de karara bağlanacak "Milletvekilliğinin Düşürülmesi Davası" komisyonunun gündeminde. Ayrıca, "Adil Yargılanma Davası" da açıldı ve eğer Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, milletvekillerinin adil yargılanmadığına karar verirse, Türkiye hatayı düzeltmek, milletvekillerini serbest bırakmak zorunda kalacaktır... Heme kadar Kürt kadın hareketinde bilfiil yer almamış bile olsa, Leyla Kürt kadınları için önemli bir politik semboldür.

Srpuhi Düsap*

19. yüzyılın Ermeni fikir yaşamının kadın portrelerinden Srpuhi Düsap, yazdığı şiir, roman ve makaleleri ile toplumsal hareketin savunucusu olan bir feministti.

1841 yılında İstanbul'da doğan Srpuhi Düsap, Ortaköy Fransız Okulu'nda görüğü öğrenimini, kimyager kardeşi Hovhannes Vahanyan'dan aldığı Fransızca, doğal bilimler ve tarih dersleri ile pekiştirdi. Paris'te geçirdiği yıllar boyunca tanınmış Fransız aydınlarıyla yakın dostluklar ku-

ran Düsap, edebi çalışmalarına Mıgırdiç Beşiktaşlıyan'ın etkisiyle yazdığı şiirlerle başladı. Bu şiirlerden "Kadın" (İlkbahar) 1864 yılında "Paz-maveb"de yayımlandı. "Aşkharapar Hay Lezun" (Çağdaş Ermeni Dili) başlıklı çalışmasıyla 1880'de Ermenice'nin savunuculuğunu yapan Düsap, 1880-82 döneminde İstanbul ve İzmir basınında çıkan makaleleri ile de ilgi çekti. "Kadınların eğitimi", "Kadın İşsizliği Konusunda Birkaç Söz", "Kadınların Çalışma Prensipleri", "Ermeni Demekleri" gibi yazılarında, kadınların toplumdaki yerini eleştiren Düsap, eğitim ve çalışma haklarını sonuna kadar savundu. Görüşlerini "Mayda" (1883), "Sıranuyş" (1884) ve "Araksya Gam Varjuhin" (1887) adlı romanlarında daha da belirginleştiren Düsap, özgür aşkı ve kadının çalışarak, kendisine emek vererek kişiliğini, kimliğini oluşturması gerektiğini anlattı tüm eserlerinde.

Fransız İhtilal'i'nin "Özgürlük ve Eşitlik" ilkelerini, "koca koca laflar" diye alaya alan Düsap, ancak önyargılarla mücadele ederek ve aydınlanarak özgürlüğe ulaşabileceğini savundu. İnançlı, korkusuz sesiyle kadınları yüreklendiren Düsap, yazılan ve düşünceleri ile bugünkü kadın mücadelesine katkısı olduğu inkar edilemez. Mayda adlı romanın önsözünde şöyle diyor Düsap: "Kadının acıklı durumu, düşüncelerimin temeli olmuştur, zira kadın toplumun zavallı kurbanıdır. O sevmeye, dahası bir kalbi olduğunu itiraf etmeye utanır. Adalet sözcüğünü söylemeye, yani haklılığını ilan etmeye utanır." Ermenice yazdığı bütün eserlerini okuma şansı elde etmek için Kürç-Türkçe çevirilerinin yakında olması dileğiyle... ■

Kaynakça; AGOS, 7 Mart 1997 - KARIN Karakaşlı'nın "Kadınlara güç veren kadın" başlıklı yazısından yararlanılmıştır.

ANA SIMOTKINİ

ÖZLEM Şengül

Ez welate Mamlye dewa delavde bonc serde ju çeneke bane. Mamina feqire heşt doman go bi. Mamı zaf gurıyene, kare zeri, kare teveri pero mamı kerdene, sundeke amene çe, piyemi zaf dene puro. Welate ma de cenik pöro je mamı bi, sodir sunde gurine, sundeke amene çe merdu dane puro, qese giravin vatene.

Dewane ma pörede qedere cenu niyabi. Hona tija sodir neçtene cenik wuştenera koli kerdene bine loznera, cay nardeneser. Merik neşiyene tevera cırkede deste go neşutene, cıra buşıyeye camord aqe, pasaye. Qedere cenu niyeabi a çeneke, a cenike, a veyvika newuya aqoe kerdene quve leganek ardane vere camordu ju deste gavliye ju destek mersev aqo kerdene mormeku dest. Wera tepiyak cae dine ardene ver yinek araqo kerdene şiyene. Tij sodir hona neveyiyene, cae nardene ser, were destane camordura feteline, camordu qe cıra pers nekerdene ere cenik ti vesana, ti tesana wera

tepiyak cenu mal gordera kerdene tever, çenek şiyene mal, kamke çede mendene yinek gor gejkerdene zalv beredene eştene, tepik nene we, dorme bonu rutene de, cil kerdene top, zere bonu rutene de, nu potene. Wele wele kamij kar vajme, kamijin mevajme qedere cenanema zaf xıravın bi wuratepiye meyman amene silayiye dene meymanu. Xunde karra tepiyakceiku qayte domanu kerdene. Qe qale cenane ma mekere zaf gurıyene canego şiyene.

Wera tepiyak cenu kinc guretene berden derede şutene, şiyene hega vaşturiye çintene, sunde hegara amene dest riye go woleda, herede mendene. Şiyene mal ditene, toraq potene. Sit amen kerdene, kare go qedene şiyene kotene vırra merde go. Be mala be kese. Be qederabe kese. Name ma mı biye, Piyemi Areyız bi mamı kuresiz biye cokna mamı vatene ana simkotkine, çenane dewe mamı zaf has

kerdene. Çeney amene dorme mamıde biyene top vatene. Ana mare kılamu vaze, mare mıqde, made yaraniye bike. Mamı zaf feqire biye hem piyemi, hem apane mı dene puro. Qe xovira nekon roze mamı şive hegaagodene. Apemı ama piyemıra vake, cenika to ame hegade misero aqoe birnede nero ti camord niya ti cıra wuzume cenika go nevejina. Sunde mamı hegara vejiye ame piyemi nişt pore mamıra kaskeno, ge kuno na hetra lew pırnıke mamı pero gonde verdayve, mamına feqire hem şero buguriyo bero hemik piyemi puroda.

Roze ame wamına pile merde kerd. Mak çe go barkerd şime Nazimiya, mamı mire bosmera lastikin, şivazlı tuman destve, ezik newe şiyene tevere dewe dive ez zaf sa bane. Hewalemına newey bi kince mine newey bi saeke newe ma xora biyane zaf sabanae xora weştane gıname werte çamıra. Kincemine newey, herçiye mı camirde biwındşı. ■

TECAVÜZCÜ KORUCULAR TUTUKSUZ YARGILANIYORI

1995 yılının başlarında Remziye Dinç (19) Batman'ın Kozluk ilçesine bağlı Sıcan (Gül-lüce) köyünde üç gönüllü köy korucusunun tecavüzüne uğradı. Nevzat Altuner, Ceyhan Altuner ve Ekrem Altuner isimli bu üç gönüllü köy korucusu, tecavüzü silah zoruyla gerçekleştirdi. Üçü de Remziye'yi yakından tanıyordu, aynı köyde doğup büyümüşlerdi. Üçü de evliydi. Hatırlayacağınız gibi 4. sayımızda (Eylül-Ekim) Remziye'nin yaşadıklarına geniş yer vermiştik. Remziye'nin şikayetçi üzerine dava açmış ve çocuğun kimden olduğunun anlaşılması için adli tıp tahlilleri yapmıştı. Uzun süren tahliller sonucunda çocuğun Nevzat Altuner'e ait olduğu anlaşılmıştı. Ve nihayet ilk duruşma 19 Aralık 1996'da, ikincisi 14 Ocak 1997'de Kozluk'ta, üçüncüsü ise 4 Şubat'ta Batman'da yapıldı.

Bu duruşmaya Remziye de katıldı. Remziye, olaydan sonra ilk kez kendi memleketine geliyordu böylece. Doğduğu, büyüdüğü yerleri, mağduriyeti yaşayan olduğu halde terk etmek zorunda kalan yine oydu. Oysa olayın failleri, gerçek suçlular ortalıkta ellerini kollanarak sallayarak geziyorlardı. İstanbul ve Diyarbakır'dan kadın grupları (Jiyan Kürt Kadınevi, Kürt Kadın Day-

nışma Vakfı, Özgür Kadın Dayanışma Vakfı, ROZA, JUJIN ve Pazaretesi Dergileri) ile İnsan Hakları Derneği, Toplumsal Hukuk Araştırmaları Vakfı, Demokrasi Platformu, Barış Girişimi, HADEP, DBP'den kadınlar da dayanışma amacıyla duruşmayı izledi. Ayrıca, çok sayıda basın mensubu da mahkemeydi. Davanın tecavüzden açılmasına rağmen, daha sonra doğan çocuğun babası olduğu saptanan Nev-

zat Altuner adlı korucuya bir ek savunma hakkı verilerek, "rıza ile kızlık bozmaya" dönüştürülmek istendi. Üstelik, duruşmadan bir gün önce, "yarın İstanbul'a gideceğim" gerekçesiyle ifadesini vermişti. Avukatlar itirazda bulundu. Tüm delilere rağmen, üç korucu halen herşeyi red etmeye devam ediyor.

Mahkemeye salonunda da gayet rahat olan korucu sanıkları gören Remziye, tepki gösterdi. Duruşmada Kürtçe konuşan Remziye tercüman aracılığıyla ifade verdi. Yaşadıklarını tekrar tekrar anlatmak zorunda kalan Remziye, sanıkları tekrar teşhis etti ve "Bunları anlatsan, seninle birlikte aileni de öldürürüz" şeklinde

tehdit edildiğini de anlattı. Avukatların, sanıkların tutuklanma talebi mahkeme tarafından reddedildi.

Mart'ın 4'ünde yine Batman'da gerçekleştirilen mahkemeye, ROZA olarak dayanışma amacıyla gittik. Aynı zamanda Diyarbakır İHD ile Demokrasi Platformunda yer alan kadınlar da katıldı. Yine çok sayıda basının ilgi gösterdiği mahkemede fotoğraf çekilmesine izin verilmedi. Sanıklardan Ceyhan Altuner gelmişti sadece. Remziye'nin amcası da her duruşmada olduğu gibi yine oradaydı. Olaydan sonra Remziye'nin ruhsal tedavi gördüğüne dair raporun adli tıptan istenmesi üzerine duruş-

ma 3 Nisan'a ertelendi. Remziye'nin duruşmasına kadınların desteği yine sürecek...

Remziye özelinde savaşta tecavüze uğrayan kadınlarla dayanışma amacıyla, aralarında bizim de olduğumuz Kürt kadın grupları İstanbul'da bir araya gelerek, Savaşta Tecavüze Karşı Kadın Girişimini kurdular ve bu kampanya çerçevesinde Remziye'nin duruşmaları da yakından izleniyor. ■

Hele savaştan hiç, suç hep onlarda!...

"Hiçbirseyden sorumlu değiliz! Hele savaştan hiç, suç hep onlarda! Kadın olmanın tarifsiz güçlülüğünü yaşatanlarda. Metayız, haz araçları, ucuz iş güçleri. Kirlenmiş yaşamın tutsakları Bir çöplüğümüz yok artık."

Yukarıdaki dizeler Diyarbakır Demokrasi Platformu Kadın Komisyonu tarafından çıkarılan panel davetiyesinde yer alıyor. Diyarbakır'da kadınlar, uzun süredir giriştikleri 8 Mart etkinliklerini tamamlayıp bir hafta süren programlarına "Kadın Gözüyle Kadın" adlı fotoğraf sergisi ile başladılar.

Diyarbakır Demokrasi Platformu Kadın Komisyonun geleneksel hale getirdiği 8 Mart etkinlikleri yoğun ilgi gördü. "Kadın Gözüyle Kadın" başlıklı fotoğraf sergisi, 3 Mart Pazartesi günü Devlet Gü-

zel Sanatlar Galerisi Dagkapı Burcu'nda açıldı. Aralarında dergi yazarlarımızdan Gülay TATLIDİL ve Hacer YILDIRIM'ın da çalışmalarını yer aldı. Sergiye ayrıca, Ankara APSAD (Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği) üyelerinden: Halide AKCENGİZ, Bernin CERRAHOĞLU, Sevil DELIKAN, Nilüfer GÖKEŞMEOĞLU, Mine HOŞGÜN, Asiye İNAN, Hüsnüye ÜNAL, Mehtap YILDIZ, Serpil YILDIZ; FSK (Fotoğraf Sanatı Kurumu) üyelerinden: Canan ATATEKİN, Filiz

YILDIRIM ile Gülümser İŞÇELEBİde fotoğraflarıyla katıldı. Ancak, fiilen Diyarbakır'da açılan sergiye katılanlar Hacer Yıldırım ve Gülay Tatlıdil oldu. Diğer fotoğraf sanatçıları sadece fotoğraflarını göndererek çeşitli nedenlerle katılamayacaklarını bildirdiler.

Toplam 83 adet siyah-beyaz ve renkli fotoğrafın yer aldığı sergi; Fas, Hindistan,

Suriye, Ürdün, Vietnam, Kürt ve Türkiye'nin her bölgesinden kadınların yaşamına ilişkin görüntüleri içeriyor. Kırsal kesimde yaşayan kadından, sanatçı kadına, işçi kadından Cumartesi Annele-

Diyarbakır'da Dünya kadınlar günü yasaklı...

AYDIN, Gufran BAKIRCI, Necmiye ÇALIŞKAN, Satı ÇUKURBAŞ, Hülya KILIÇ, Zöhre KILIÇ, Barış KÖSE, Zeynep ÖZCAN, Nurten ÖZEK, Semra PEYKER, Leyla YILDIZ, İstanbul Göçerler Fotoğraf Kulübü üyelerinden: Tülin DIZDAROĞLU, Şirin KÜÇÜKTABAK, Fatma ÖZDİREK, Ağca ÖZYILDIRIM, Sevi SUNAÇ, Sevil ÜZREK, Günsel

ri'ne kadar zengin bir içerik taşıyan sergi 9 Mart Pazar gününe kadar açık kalan sergiye, ilgi oldukça yoğundu, ilk üç günde yaklaşık bin beşyüz kişi gezdi. Demokrasi Platformundaki kadınlar, katılımcıların tümünün kadın olması ve Diyarbakır'da ilk kez bir sergiye katılıyor olmasının sergiye özel bir anlam kattığını düşünüyorlardı.

Diyarbakır'da Dünya Kadınlar Günü yasaklı...

Bu kapsamda ayrıca, 8 Mart günü panel düzenlenecekti. Ardından, 9 Mart'ta Kapalı Spor Salonu'nda şenlik vardı. Şenlikte, tiyatro, semah grubu, folklor, Kürtçe ve Türkçe şarkılar söylenecekti. Üstelik programları zengindi. Şenliğe Mazlum Çimen ve Sait Demir adlı sanatçılar da katılacaktı.

8 Mart'ta ise Kadın ve Cinsellik (yazar Nevval Sevindi), Kadın ve Medya (gazeteci-yazar Zeynep Oral), Medeni Kanun (Avukat Mehtap Tarakçı), İslamiyet'te kadın (araştırmacı-yazar Hidayet Tuksal), Kadın Sendika ve Siyaset (Vicdan Baykara), Toplumsal Yapı İçinde Kadın (Nebahat Akkoç) konularının tartışılacağı kapsamlı bir panel gerçekleştirilecekti.

Malesef, hiçbirine akla hayale gelmeyecek gerekçelerle izin vermediler, Diyarbakır'da kadınların bir araya gelip günlerini kutlamalarına tahammül edemediler...

Diyarbakır Demokrasi Platformu, yasaklar üzerine durumu knayan bir

basın açıklaması yaptılar. Panele katılmak üzere İstanbul'dan giden 40 kadın da

panelin yasaklanması üzerine Urfa'ya geçtiler. Kadınlar, geçtiğimiz yaz ayalarında namus gerekçesiyle yakın akarabası genç bir erkek tarafından öldürülen SEVDA Gök'ün anmak için öldürüldüğü meydana giderek çiçek bıraktılar. ■

FOTOGRAFLAR : HACER YILDIRIM

BİR KADIN TUTUKLU

ZEYNEP AVCI

"24 Kasım'da arkadaşım R.K. ile birlikte, İzmir'de, bir akraba evinden gözaltına alındım. Beni bir arabanın arka koltuğuna oturtular. Bu arada elle tacize başladılar. Virajlı ve çok sessiz bir yoldan geçiyorduk. Sonra arabayı durdurdular ve beni dışarı çıkardılar. Havaya kli el ateş ettiler. Birlikte alındığım R.K.yi kastederek, "Onu öldürdük" dediler. Beni orada zor kullanmak suretiyle çıplıplak soydular ve tekrar tacize başladılar.

Oradan Şube'ye götürüp sorguya aldılar. Boyunumun altına ıslak bir sünger koydular ve elektrikli bir tezgaha yatırdılar. Birkaç saat boyunca aralıklı olarak elektrik verdiler. Bu süreçte birlikte alındığımız R.K'nın işkencedeki haykışlarını dinletiyordardı.

Bu işlemlerden sonra başka bir masaya alındım. Bir süre ewel kist ameliyatı olmuştum. Ameliyat yerime soğuk birşey dayadılar. Tabanca olduğunu tahmin ediyordum. Ve bir cop getirtiler. Bana, "diz üstü çok" dediler. Hafif hafif copu arkamdan sökmeye başladılar. Ve beni birden itip, copun üzerine oturtular. Kanama başladı. Sonra tekrar yatıp, elektrik vermeğe başladılar. Bu arada aralarında, "tadı damağımda kaldı" diyerek konuşuyorlardı. Tam o sırada biri geldi, üzeri

me çıktı ve bana tecavüz etti. Kan gelmeye başladığımı hissettim. Sonra hiç ara vermeden, elektrik vermeğe başladılar."

21 yaşındaki Zeynep Avcı, yaşadıklarını böyle anlatıyor. Vahşetin ta kendisi olan bu süreç, salt Zeynep'in kişisel sorunu değil/olamaz da. Kürt kadınının tümü nerede yaşıyor olursa olsun potansiyel olarak bu tehlike ile karşı karşıya. Bugün değilse yarın... Savaşın kadınlar açısından sonuçları açığa çıktıkça vahametinin boyutları daha iyi anlaşılıyor. Zeynep, büyük bir açık yüreklilikle yaşadıklarını dilendirmiş ve kendisine yapılan işkenceyi açık etme yolunu seçmiştir. Biliyoruz ki, çok sayıda kadın çeşitli nedenlerle -kendilerince de çoğu kez haklı- yaşadıklarını anlatamıyor. Zeynep, ilk ve en önemli adımı attı. Şimdi, onunla dayanışma içinde, yapılacakları yapmaya biz dışarda yaşayan kadınlara ve muhalif çevrelere kalıyor.

Zeynep'in avukatlığını üstlenen Eren Keskin, başına bir açıklama yaparak: "Zeynep Avcı, yasağa aykırı bir biçimde, 25 gün gözaltında tutuldu. Ve bu süre içinde,

akın alamayacağı işkenceler gördü. Daha sonra, olayın bir bölümüne tanık olan, birlikte gözaltına alındığı R.K'den dinledim. R.K. Zeynep'e tecavüz eden polislin sarşın, sarık bıyıklı, saçının önu dökülmüş olduğunu ve diğer polislerin, kendisine "sel" diye hitap ettiklerini söyledi. Yaşanan bu gerçek karşısında biz gerekli tüm yasal başvuruları yapacağımız gibi, uluslararası kurumlara da olayı duyuracağız." dedi.

Halen Gebze Cezaevinde tutuklu bulunan Zeynep ile bir grup kadın dayanışma amacıyla ziyarete gitti. Sadece avukat olarak İstanbul İHD Şube Sekreteri Beyhan Yılmaz'ın görülebildiği, diğer kadın gruplarının ona mesaj iletebildiği bu ilk ziyarete bile Zeynep çok sevindiğini belirtmişti. Kadın gruplarından, Jiyan Kadın Kültür Evi, Roza, Gebze Kadın Platformu ile DBP, ODP ve HADEP ile İHD İstanbul Şubesinden kadınların gerçekleştirdiği ziyaretin ardından, daha geniş bir katılımla ve sık sık ziyaret edilmesi eğilimi doğdu. ■

Not: Zeynep ile mektuplaşmak veya ziyaret etmek isteyenler için sınırdaki tutuklu bulunduğu cezaevinin adresini veriyoruz.

Zeynep Avcı
Gebze Özel Tip Cezaevi, Kadınlar Koğuşu- Gebze/İstanbul

DİNLE BEYAZ KADIN! SİYAH FEMİNİZM VE KADIN DAYANIŞMASININ SINIRLARI!

Hazel V. Carby
Çeviri : XOZGE TEŞİ

Kanıt bırakıyorum. Ve siz de kanıt bırakmalısınız, çocuklarımız da kanıt bırakmalıydı. Bütün belgeleri yaktdılar. Onların zihinlerimize yerleştirdiklerini, bir yazıyı yakar gibi, yakıp kül etmeliydik, tanıklık etmek için gerekenlerin dışında. O yara izi, tanıklık etmek için bırakıldı. Onu, kanınız gibi görünür tutmalıydık. (1) Beyaz erkek tarafından yazılan siyah kadınların tarihi, bize yalnızca tarihin eksikliklerini göstermekle kalmıyor, aynı zamanda tarihin bu eksiklikleri içinde, bize yerimizi göstererek tehdit ediyor.

Beyaz erkekler tarafından yazılan siyah kadın tarihi, cinselliğimizi ve siyahlığımızı, batı dünyasının ödül nesnesi olarak görülen beyaz kadına bahsettiği cinsellik ve kadınlık niteliklerinden farklı olarak inşa etti. Çok daha az insani terimlerle tanımlandık. (2)

Beyaz erkekler tarafından yazılan tarih ile mücadelemez, onun bizi "keşti" ile başladı. Ancak bu yazıda, bu tarihten çok, kendi yazdığımız tarihle ilgileneceğiz. Siyah kadınların sokaklarda, okullarda, mahkemelerde, ücret ilişkilerinin içinde ve dışında yaptığı

mücadele ve son on yılda geliştirilen feminist teorilere sorular yönelteceğiz. Siyah kadınlar için anlamlı bir feminist teori ve pratiğin gelişmesini bunu gerektiriyor. Bütün eksikliklerimiz içinde, kendimizi yeniden oluşturamayız ve kadın tarihimizi hastalıklı unsurlardan temizleyemeyiz. **Artık, kendi kadın tarihimize tanıklık etmeyi istiyoruz.** Mücadele içinde kendi tarihimizle, beyaz kadının tarihi arasındaki bağlantıları tekrar tekrar kuracağız. Siyah kadınlar, Afrika'dan, Asya'dan, Karayipler'den geldiler ve tek bir bölümde hepsinin tarihlerinin hakkını veremeyiz. Britanya'daki bütün siyah kadınların seslerini de temsil edemeyiz, tarihlerimiz çok sayıda ve birbirinden çok farklı. Yapacağımız; kendi özgünlükleri içinde, toplumsal cinsiyet (genderi), ırk ve sınıf baskısının, siyah kadının yaşamını nasıl belirlediğini anlamamıza yardımcı olacak yollar sunmak.

IRK VE CİNSİYET ARASINDAKİ PARALELİK

Birçok çağdaş tartışma, ırk ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişki sorununu, bu farklılığı, birbirine paralel olarak ele alır. Cinsiyetçiliğin ve ırkçılığın süreçsel benzerliği tartışılabilir. Örneğin, ideolojik olarak her ikisi de, "doğal" ve "biyolojik" farklılıklara gönderme yaparak bir bilinç oluşturuyor. Irk ve toplumsal cinsiyet sınıflandırmalarının ikisi de toplumsal olarak üretilmektedir.

Bu nedenle kavram olarak çok içsel uyum taşıdığı da tartışılmıştır. Daha da ötesi, her ikisinde de yasal düzenlemelerle iyileştirme mümkün olmadığından ırksallaştırılmış ve cinsiyetlendirilmiş ayrımlar arasında bu yönde bir paralellik kurulabilir. Bununla birlikte, Michele Barrett'e göre; **tarihsel analizler yapılırken, analiz edilecek kurumların farklılığı, farklı analiz biçimlerini gerektirir. Bu da, paralellik tartışmasını olanaksız kılar.** Bu tür paralellikler kurmanın yararsız olduğu ve çoğu zaman akademik bir çalışma olmanın ötesine geçemediği fikrine katılıyoruz. Ancak bu tür tartışmalardan kaçınmamızın başka nedenleri de var. Siyah kadınların deneyimi, paralelizmin parametrelerini içermez. Bu paralellikler, siyah kadınların durumu ve deneyimlerini, sadece marjinalleştirmeyle kalmayıp, aynı zamanda görünmez kılmaktadır. Bu paralellikleri kullanışımızın diğer bir nedeni de, **siyah kadınların aynı anda patriarkal, sınıfsal ve ırksal baskılara maruz kaldıkları gerçeğidir.**

BEYAZ FEMİNİST TEORİ

Pek çok çağdaş feminist teori, siyah kadının deneyimini göz önünde bulundurmuyor. Ancak şunu bilmeliyiz ki, teorideki bu yoksama, bizim için artık bir sorun değildir. Aksine, siyah kadının tarihsel ve çağdaş konumunu açıklama süreci, son feminist düşünce akımının temel sınıflandırmalarına ve varsa

yımlarına bir meydan okumadır. Maruz kaldığımız baskının tek bir nedeni yok. Beyaz kadın, tek başına patriarkaya vurgu yaparken, biz bu kavramı yeniden tanımlamak ve zenginleştirmek istiyoruz. **IRKÇILIK** gösteriyor ki; siyah erkek beyaz erkekle aynı patriarkal-kapitalist hiyerarşi içinde yer almıyor. Combahee River Kolektifi'nin sözleriyle; **"şuna inanıyoruz ki, patriarka kaynaklı cinsel politikalar, SİYAH KADININ yaşamına SINIF ve IRK politikaları kadar nüfuz etmiştir. Biz aynı zamanda, IRK BASKISINI, SINIF ve CİNSİYET BASKILARINDAN ayırmakta zorlanıyoruz.** Çünkü, bizim yaşamımızda bu baskular EŞ ZAMANLI yaşanıyor. IRKSAL-CİNSEL baskı vardır, bu ne tek başına IRKSAL ne de CİNSEL'dir." Örnek olarak, beyaz erkeğin politik bir sindirime aracı olarak siyah kadına tecavüz etmesini gösterebiliriz

SİYAH KADININ IRK- SINIF- CİNSİYET MÜCADELESİ

Feminist ve lezbiyen olmamıza rağmen, ileri cinsiyetli beyaz erkeklerle dayanışma içindeyiz. Ayrılmış talepleri olan beyaz kadınlar gibi, fraksiyonculuğu savunmuyoruz. Irkçılık, biz siyah insanların dayanışma içinde olmasını zorunlu kılıyor. Beyaz kadına, beyaz erkekle "ezen" konumunda olumsuz bir dayanışma içinde değilse, buna ihtiyaç duymaz. **Siyah erkekle,**

ırkçılığa karşı beraber savaşırken, aynı anda ona karşı cinsiyetçilik mücadelesi veriyoruz. (4)

İrk, sınıf ve cinsiyet arasındaki bağı, yaşadığı biçimiyle teorize etme çabasına, sadece siyah feministlerin yazılarında rastlayabiliyoruz. Siyah kadınların otonom örgütlerinde, ırk, sınıf ve cinsiyet baskılarından kaynaklanan deneyimlerimizi ifade edebiliyor ve bunlardan yola çıkabiliyoruz. Birçok siyah kadın, tarihleri, deneyimleri ve hayatları gözardı edilerek, Kadın Kurtuluş Hareketi'ne yabancılaştırıldı. Biz siyah kadınlar, ırkçılığın, beyaz kadınlarla ilişkilerimizde YAPISAL bir özellik olarak kabul edilmesini istedik ve hala istiyoruz. Beyaz kadınların, siyah kadınları ezen, "bir güç ilişkisi" içinde olduğunu, beyaz feminist teori ve pratik kabul etmelidir. Bu, eşitlik nosyonunu üzerine kurulu her feminist teori ve pratikte görülür.

AİLE- ATAERKİL AİLE

"Aile", "patriarka", "yeniden üretim"; feminist teori için merkezi olan bu üç kavram, siyah kadınların yaşamına uygulanırken sorunlu bir hal alır. Bunlar, beyaz kadının (sıkkılda orta sınıf) tarihi konumuna yerleştirilmişlerdir ve siyah kadınların deneyimlerine ve yaşamlarına uygulandıklarında çelişirler. Michele Barrett, çağdaş feminist teorisin kapsamlı araştırmalarından birinde, "Kadının Bugünkü Ezilmişliği"nde, kapitalizm koşullarındaki **AİLEYİ, kadının ezilme kaynağı** olarak görüyor. Aile-ev içi yaşamın bugünkü yapısının, kadın

lar için ezici olmadığını tartışmak zor dur.

Feministler, sürekli ve haklı olarak, çağdaş toplumlarda aileyi kadın ezilmişliğinin merkezi alanlarından biri olarak görmüşlerdir. Bunun altında yatan nedenleri; kadınların, ekonomik olarak erkeklerle bağlı olduğu ev içi yaşamının maddi yapısı, eve ve aile hayatına bağlılık ve annelik kaygısıyla kuşatıldıkları "aile ideolojisi"dir. Bu durum, kadınların iş yaşamında karşılaştıkları zorlukların altını çizer. Toplumumuzda, her zaman görülen kadın cinselliği sömürsünün temelinde bu yatar. Bağımlılık kavramı, belki de ev içi yaşamın düzenlenmesi ve kadınlık ideolojisi arasındaki ilişkidir. Her iki alan da, kadının erkeğe bağımlı olduğu varsayımı üzerine temellenir. (5)

SİYAH AİLE VE MÜCADELE

Siyah feministlerin acil sorunu, ezilme ve mücadele tarihinin çerçevesinin çizilmesi ve bu çerçevenin uygulanabilirliğidir. **Allenin, bizim için baskı kaynağı olduğunu inkar etmek istemedik.** Siyah ailenin, ezilmeye karşı nasıl başlıca direnme kaynaklarından biri olduğunu gözden geçirmek istiyoruz. Kolektif döneminde, sömürgecilik dönemlerinde ve şu anki otoriter devlet yönetiminde, **siyah aile; ırkçılığa karşı politik ve kültürel direnme alanlarından biri olmuştur.** Dahası, iki baskı şeklini kolayca birbirinden ayıramayız. Çünkü, ırkçı teori ve pratik çoğunlukla toplumsal cinsiyet merkezlidir. Siyah kadın cin

siyete ideolojileri, aslında siyah aile kaynaklı da değildir. Siyah kadınların toplumsal cinsiyetlerinin oluşumu, beyaz kadınlarından farklıdır. Siyah kadın aynı zamanda ırkçılığa maruz kalır. Sojourner Turner'ın "KADIN DAYANIŞMASI"nın siyah kadını inkar ettiğine işaret ettiği geçen yüzyıldan beri, siyah feministler bunu söylüyorlar.

SIYAH KADININ YAŞAM PRATIĞI

O adam, "kadınlara, arabaya binerken ve hendeklerden geçerken yardım edilmeli; en iyi yerler kadınlara verilmeli" diyor. Ben arabaya binerken, kimse bana yardım etmiyor. Hendeklerden ya da çamur gölcüklerinden geçerken hiç kimse beni kaldırmıyor ve de en iyi yeri vermiyor! BEN BİR KADIN DEĞİL MİYİM? Bana bak! Kollarına bak! Çift sürdüm, ekim ekim ve ekinleri ambara taşıdım ve hiç bir adam beni yönetmedi! BEN BİR KADIN DEĞİL MİYİM? Bir adam kadar çok çalışıp ve bulabildiğimde de bir adam kadar çok yiyebilirdim. Kamçı darbelerine de onun kadar dayanırdım! BEN BİR KADIN DEĞİL MİYİM? Onu çocuk doğurdum ve çoğunun köle olarak satılıp gittiğini gördüm. Annemin acısıyla ağladığımda İsa hariç kimse duymadı beni! BEN BİR KADIN DEĞİL MİYİM? (6)

Siyah kadın için cinsiyet ideolojilerinin ırkçı doğasına değinmiştik. Siyah kadınlar, günlük mücadelelerinde sık sık bu

ideolojilere meydan okuyor. Örneğin; okullardaki Asyalı kızlar, kadınlıklarıyla ilgili ırkçı mitolojileri yıkmak için büyük mücadele veriyor. Pratibha Parmar'ın işaret ettiği gibi, meslek danışmanları, beyaz kızlara önerdikleri iş olanaklarını, kendilerine önermiyor. Bunun nedeni ise, Asyalı kızların okuldan ayrılır ayrılmaz evliliğe zorlanacakları inancı. ırkçılığın bu mantığı, Asyalı bir kız için mesleğin zaman kaybı olduğu düşüncesini dikte ediyor. Okullardaki mücadele, sadece meslek servislerindeki ırkçılığa karşı da değil. Sangeeta ve Wahida'nın söyledikleri, Asyalı genç kızların kendilerine güvenlerinin arttığını ve siyahlara karşı ırkçı saldırıların yükseldiği bir zamanda kendi durumlarının bilincinde olduklarını gösteriyor.

"Evet, o zaman, sürekli bizlerle uğraşan bazı ırkçı öğrenciler vardı. Geçenlerde, okulda bizlerle bazı ırkçı kızlar arasında bir kavga çıktı. Onlara saçmalıklarına katlanamayacağımızı gösterdik." Çoğu Asyalı kız zayıf, pasif, kendini savunmak için parmağını bile kaldırmaya cesaret edemeyen, sessiz kimseler olarak nitelendirilmelerine fazlasıyla içerliyor. Karşı çıkmayan, sorun çıkarmayı istemeyen, ancak kimsenin gözüne çarpmamayı umarak parmak uçlarında yürüyen kızlar oldukları fikriyle mücadele ediyor.

Bağımlılık kavramının kullanımı da, siyah feministler için bir sorundur. Bu kavramın, ev içi yaşamın düzenlenmesi ve kadın ideolojisi

arasındaki bağı kurduğu tartışılmıştı. Öyleyse, siyah kadınların ailenin reisi olduğu ya da siyah erkek işsizliğinin yüksektiği olduğu bir ekonomik sistemde, ekonomik olarak siyah erkeğe bağımlı olmayan siyah kadının durumunu nasıl açıklayabiliriz? Bu durum, hem sömürge hem de metropolitan sistemlerde geçerlidir.

Siyah kadının ev içi yaşamı ve annelik ideolojisi, kendi ailesiyle ilişkilerinden çok, hizmetçi ve dadı olarak çalıştığı beyaz ailelerdeki ilişkilerden hareketle oluştu.

Batı Hintli kadınlar hala Amerika Birleşik Devletleri'ne ve Kanada'ya hizmetçi olarak göç ediyor. İngiltere'de ofis temizlikçiliğine ve Ulusal Sağlık Hizmetleri'nde hizmetçiliğe uygun görülüyor. Sömürgelerde, Asyalı kadınlar sıklıkla, işgal ordularının ya da çokuluslu şirketlerin işverenleri ve konukları olan beyaz erkek işgalcilere cinsel hizmet vermek üzere fahişliğe zorlanmışlardır. Bütün bunların ışığında, siyah erkek egemenliğinin, beyaz erkek egemenliğiyle aynı biçimlerde varlığını sürdürdüğü nasıl tartışılır? Kolektif, sömürgecilik, emperyalizm, sistematik olarak beyaz erkek-siyah erkek hiyerarşisinin olduğu durumları inkar etti ve onları ezmek için özgün terör biçimleri kullandı.

Not: Ara başlıklar okumayı kolaylaştırmak amacıyla bizim tarafımızdan konulmuştur. Dipnotlar gelecek sayımızda yer alacak. ■

"Bir arada olmak, bize birbirimizi anlamayı, farklılıklarını kabulü ve dayanışmayı öğretti."

SUNDJò, Malezya dilinde kızkardeş demek. Hollanda'da tanıştığımız bir kadın grubunun kurduğu kadın kahvesinin adı. ROZA olarak misafir olduğumuz bu kahvede, kadınlarla kendimize çok benzeyen yanları ile hızlı bir diyalog ve kaynaşma sağladık. Birbirini hiç tanımayan, varlıklarından yeni haberdar olan, birbirinden kilometrelerce uzakta olan BIZ'ler dünyanın bir yerinde, kendimize bu kadar yakın bir grubu tanımış olmaktan mutluluk duyduk.

Çok farklı etnik kimlikten kadınlar bir arada çalışıyor SUNDJò'da. Somali, Malezya, İtalya, Kızılderili, Latin Amerikalı, Portekiz, Afrikanın diğer bir kaç ülkesinden kadınlar, iki yıl önce bu tarz bir kadın kahvesi kurmaya karar veriyorlar. Dinsel ve etnik farklılıkların kabulü üzerinde oluşmuş bu birliktelik. Ortak çalışmanın birbirini tanıma olanağı sağladığını söylüyorlar. Her grup kendisi için de özel aktiviteler gerçekleştirebiliyor. İlk zamanlar,

SUNDJò

aralarında anlaşacakları ortak dil problem oluyor, buldukları ülkenin dilini öğreniyorlar bu sorunu aşmak için işsizlik sorunu burada da var. Beyaz Hollandalı kadınlar çalışmalarda yer almıyorlar. Tam bir göçmen kadın grubu. Kendi özgün sorunlarından hareket ettikleri için, Hollandalı kadınları aralarına almayı doğru bulmuyorlar.

SUNDJò'daki kadınlar, cins ayrımcılığı ile ırkçılığın çalıştığını ve birbirini beslediğini düşünüyorlar. Göçmen kadın grubu olarak bu ikisini bir arada yaşadıklarını ve feminizminin ırkçılık kar

sıtı bir hat izlediğini belirtiyorlar. Mülteci kadın sorunlarıyla ilgileniyorlar. Her ayı farklı bir kültüre ayırıyorlar, söyleşiler, eğlenceler düzenleniyor. Her grubun kendini istediği gibi ifade etme ortamı sağlıyorlar. **"Bir arada olmak, bize birbirimizi anlamayı, farklılıklarını kabulü ve dayanışmayı öğretti"** diyorlar. Kolektif bir çalışma yöntemleri var. Bu yılki 8 Mart konuları "SEVGİ". Kadınlar arasında sevginin güçlendirilmesinden yanalar. ROZA'nın çıkış koşullarını, amacını, hedefini anlatırken çok etkileniler. Kürt kadınları ile ilgili çok soru sordular, kendilerine benzer yakın bir çok yan taşıdıklarını da belirttiler.

Toplantı sonunda çiçek ve kendi anlayışlarına göre uğur getireceğine inandıkları bir boncuk ve mesaj hediye ettiler. ■

Remziye Dinç'in mahkemesi devam ediyor.
Korucular hala serbest!

HACER Yıldırım

"Erkeklerle aynı kayığa binmeyessin"

Her dönemde kadınlar baskı altına alındı, her dönemde yasaklar önce onların üzerine kuruldu.

Osmanlı döneminde kadınlara ilişkin gülünç yasaklar getirildi. Örneğin **16. yüzyılda kadınların kaymakçı dükkanlarına gitmesi yasaktır**. Gerekçesi ise neydi biliyor musunuz? 1573 yılında çıkan ferman şöyleydi:

"Kaymakçı dükkanlarına bazı kadınlar kaymak yemek bahanesiyle girip oturup namahremlerle cem olup, şeriata aykırı vaziyetler ve tecavüzler olmuştur. Kaymakçı dükkanlarına kadınların girmesinin yasak edildiğini dükkan sahiplerine muhkem bildiresün"

Fatih'ten II. Abdülhamid devri sonlarına kadar ise kadınların kayıklara erkeklerle binme yasası getirilmisti. **Kadınlar, kayıklara erkeklerle beraber binemezlerdi**. 1580 yılında çıkan bu fermanla şöyle deniliyordu: "Bundan evvel de tenbih edil-

mişti; taze avretlerin (kadınların) Levend'te erkeklerle kayığa girip gezmelerine mani ol ve bu hususu bütün kayıklara teker teker tenbih et".

"Açık saçık giymeyessin, bu etekliği giyesin"

1725 yılında ise, kadınların kıyafetlerine yasak getirilmisti. "Kadınların açık saçık elbise giyme yasası" başlığı altında Lale Devri'nde Nevşehirli Damat İbrahim Paşa döneminde çıkartılan fermanla şöyle deniliyordu :

"Allah her türlü bela ve afetten korusun. İstanbul, Osmanlı ülkesinin yüzü suyudur. Hal böyle iken bazı yaramaz avretler, halkı baştan çıkararak kastıyla sokaklarda süslü püslü gezmeğe ve acıp şekiller yapmağa başlamışlardır. **Kadınlar bundan böyle büyük yakalı feracelerle sokaga çıkmayacaklardır, başlarına üç değirmiden büyük yemeni sarmayacaklardır. Kadınlar bu yasağa uymazsa, sokakta elbiseleri yırtılarak namusları lekelenecektir, ırz ehli hatunlara bu anlatıl-sın"**

Yine o dönemde kadınların kir gezilerine giderek erkeklerle buluşmaları da yasak edilmişti. 1752 tarihinde çıkartılan fermanla ise şöyle deniliyordu: "

Bundan böyle kadınların, arabaları uzak mesirelere gitmekleri yasak edilmiştir. Gidenlerle, onları yasağa rağmen arabasına alıp götürerek arabacılar, yakalandıkları gibi İstanbul'dan taşraya sürüleceklerdir."

"Bu etekliği bir erkek dikti"

Bunlar, Osmanlı döneminde kadınlara getirilen yasakların bazıları! Cumhuriyet döneminde kadınlara bakış nasıldı? Şimdilik yalnızca 1942 yılında yayımlanan Nazım İçşel'in "Kadın Nedir?" isimli kitabından bir bölümü vereceğim. "Kadın hakkında büyük adamların düşünceleri"

başlığı altında çeşitli sözler derlenmiş bu kitapta. İçşel, o dönemde kitabının önsözünde şöyle demiş : "Saygıdeğer okuyucu bayanların yüksek duygularını okşamayacak ve gönüllerini

incitecek olan alevli yazılardan dolayı, şahsımı hakir görmeleri büyük bir haksızlık olur, çünkü ben; kadını Tann'nın en güzel yarattığı bir vücut sayarak ona tapınanlardanım, çünkü ben; kadına muhabbeti Tann'ya ibadet kadar yüksek görenlerdenim." Kitabın bir bölümünde, bir yazar, arkadaşına kadınlara ilişkin düşüncelerini belirtmek için ya-

dan yaptığı etekliği bayram hediyesi olarak veriyor. Bu eteklikte, kadınlar şu sözlerle tanıtılmış:

- Yemek pişirmek
- Erken uyanmak
- Yırtık, sökük dikmek
- Her zaman neşeli olmak
- Kusurlarını düzeltmek
- Tembellikten sakınmak
- İyi huylu bir kadın olmak
- Kıskanç ve kuruntulu olmamak
- Dedi kodudan sakınmak
- İyilikten asla kaçmamak
- Kavgacı ve geçimsiz olmamak
- İyi huylu ve bilgili evlat yetiştirmek
- İkide bir bir mağazalara koşmamak
- Yaşadığı kimseleri incitmek
- Yoksullara yardımı vazife bilmek
- Erkeğinin sadık bir yardımcısı olmak
- Yıldan yıla noksanlarını düzeltmek

Bu etekliği diken bir erkek, bu eteklik bana olmadı. Size olur mu? ■

JİYAN Kadın Kültür Evi

"Kadınların yaratıcılıklarının, hiyerarşinin olmadığı mekanlarda açığa çıkacağına inanıyoruz"

GÜLCİN Baran

Daha önce de belirtmiştik. 1996 yılı Kurt kadınları için kurumsallaşma yılı oldu bir anlamda. Aynı durup, ortak yanlar üzerinde iş yapmayı da zaman zaman gerçekleştirebildik. Hepsi de farklı alanlarda örgütlendiler. Kendiğinden bir işbölümü oluştu dersek yanlış olmayız. Bir dolu bürokratik engel yüzünden resmileşmelerinin ilanını 1997'ye girerken gerçekleştirebilen bu kurumların açılış tarihlerini esas aldık. Bunları tanıtmak, ne yapmak istediklerini, ne yaptıklarını, amaçlarını öğrenmek için onlarla söyleşiler yaptık.

JİYAN Kadın Kültür Evi' ni kurmaya neden gerek duyduunuz?

Gülizar: Sisteme muhalif politik yapılanmalar, geleceğin toplumunu kurgularken, gerek bu kurgu, gerek amaçlara giden, yol alan örgütlenmeler biz kadınların katılımı olmadan gerçekleştirildi. Kadınlar dolayısı, erkek egemenliğinin olduğu mekanlarda kadınlara dair söy-

lemelerin hayat bulması zorlu bir mücadeleyi gerektiriyor. Alternatif olmasından değil, direkt amaçların farklılığından dolayı, kadınların kendi öz örgütlenmeleri bir ihtiyaçtır. Kürt kadınları açısından bu süreç oldukça yeni. Jiyân Kadın Kültür Evi bu mantığın ve ihtiyacın ürünü olarak ortaya çıktı. Bu gecikmişliğin Kürt ve kadın olmamızdan kaynaklı zorluklarla ilişkisi var şüphesiz. Bir yanı sıra kadın bilinci ile tanıklık sorunu. İşte devletin baskı ve zor politikalarından payımızı alırken, erkek egemenliği ve geri değer yargılarını iliklerimize kadar yarsarken, tam da bu noktada söyleyecek çok sözu-

Jiyân Kadın Kültür Evi açılışını 5 Ocak'ta yaptı.

mutuz vardı. Geleceğin özgür ülkesindeki özgür kadının resmini bugünden çizmeye başlayacağımız mekanlara olan ihtiyacı-muz. Jiyân çatısı altında bizleri bir araya getirdi.

Neden Kültür Evi?

Sevda: Genelde kadınların, özellikle Kürt kadınlarının örgütlenmeye giden yolda bunların araçlarını hayata geçirmede çok fazla lüksleri yok. Ekonomik zorluklar tabii ki tercihleri değiştirebiliyor. Daha önce vakıf kurmayı düşünüyorduk. Ama bunu çeşitli nedenlerden dolayı gerçekleştiremedik. Kültür evi, kadınların bir araya gelebilecek, iletişim kurabilecek, yaşantılarını birlikte kuracakları etkileşim ve dayanışmayla yorumlamaya imkan verebilecek, örgütlenmesine uygun ve çok kapsamlı çalışmalarını gerçekleştirebileceğimiz bir tarz. Ayrıca, bence kadınların örgütlenme araçlarındaki tercihlerinin ne olduğu çok da önemli değil. Herkes kendine ait koşullarda ve yapabilecekleri ile ötüşecek, ihtiyaçlara cevap verebilecek yapıdanmalar yaratabilir. Sonuç olarak gerek dergi, gerek vakıf veya kültür evleri olsun, Kürt kadınların kendi kuramlarına sahip çıkmaları noktasında kurumsallaşmaya çok büyük değer biçiyoruz.

Çalışma tarzınız nedir? Çalışanların mesleki görevleri ve Jiyân'daki görevleri nedir?

Nevin: Birey olarak kişiliklerimizin yok sayıldığı ve bunun hiyerarşi ile çok rahat gerçekleştirildiği yaşam biçimlerinden geliyoruz. Kadınlar, sürekli tanımlanan kesimi oluşturuyor. Örgütlenme yolunda bir şeyleri yaratırken, yazarken, tartışırken bugünden yaşamlarımızı değiştirmeyi, bunun içinde kendi gücümüzün farkında olmayı çok önemsiyoruz. Kadınların yaratıcılıklarının, hiyerarşinin olmadığı mekanlarda açığa çıkacağına inandığımızdan, Jiyân'da hiyerarşiyi çağırıştıran başkan, yönetim kurulu gibi ayrıcalıklardan doğru bulmuyoruz. Çünkü hiçbirimizin ayrıcalığı yok. Hepimizin sorunları aynı "uzunca bir sessizliği yıkmak!" Bundan dolayı da prensiplerimizden biri, anti-hiyerarşik bir yapılanmayı oluşturabilmek. Jiyân'da görevler gönüllülük temelinde yapılıyor. İçimizde çok çeşitli meslek gruplarının kadın arkadaşlar var. Eğitimci, gazeteci, bilgisayar operatörü, sekreter, ev emekçisi gibi.

Hedeflediğiniz kadın kitlesini tanımlar mısınız?

Necia: Hedeflediğimiz kadın kitlesi Kürt kadınları. Diğer yandan bizlerle asgari müştereklerde buluşabilecek ezilen, baskı gören bütün kadınlarla buluşmak istiyoruz.

Genel toplumsal muhalefetin neresinde olduğunuzu düşünüyorsunuz?

Gülizar: Varlığını, egemen olma ve kendi gibi olmayanların reddi üzerine kuran ve tüm bunları "Bir Türk Dünyaya Bedeldir" sözündeki şovenist mantık ile formüle eden düzen sahipleri, Osmanlı'nın yayılmacı politikalarına da sahip çıkarak ne kadar demokrasi ve insan hakları savunucuları olduklarını göstermişlerdir. Bir yandan işsizlik ve açlık diz boyu iken, diğer taraftan çok aleni bir şekilde işlenen faili belli cinayetler, gözaltında kayıplar, köy boşaltmalar, işkencede tecavüzler... devam ediyor. Şüphesiz yaşanan olumsuzluklar, bu düzenden rahatsız olan bütün kesimlerin yaşantılarında korkunç tahribatlara yol açıyor. Ve tüm bu tahribatlardan en çok etkilenen kesimlerden biri de biz kadınlar. Bu anlamda nüfusun yarısını oluşturan kadınlara, muhalefet içinde oldukça önemli rol biçiyoruz. Zaten bizlerin ve diğer kadın gruplarının örgütlü gücü, aynı zamanda bu düzene, karşı bir duruştur.

Jiyân Kadın Kültür Evi olarak çalışmalarınızda ne gibi araçlar ve yöntemler kullanmayı düşünüyorsunuz?

Nurcan: Bizler için en önemli unsur, şimdilik insan unsurudur. Tüm çalışmalarımızı, şimdilik Jiyân'a gönül vermiş, onun çalışmalarına yürekten destek sunanlarla sürdürmeyi amaçlıyoruz.

Yeter: Herşeyden önce Kürt kadını ile ilgili yazılı tarihte bir şeyler bul-

mak çok zor. Yani yazılmamış, yazılmışsa da egemen güçler tarafından yok edilmiş. Biz, bu ihtiyaçtan ötürü de ileri bir süreçte, Jiyân'a ait bir yayın organı çıkarmayı uzun vadeli çalışmalarımız arasına aldık. Kısa vade de ise, Kürt kadınlarına ait küçük de olsa fotoğraf, küpür, kitap, dergi, broşür, dia, video bantlarıyla bir arşiv oluşturmak çalışmalarına da başladık.

Sidar: Bunlarla beraber, yine periyodik olacak şekilde eğitim çalışmalarını, geniş katılımli sohbetler, söyleşiler düzenlemeyi düşünüyoruz. Kadınların sosyalleşmesi adına yapılan bir çalışma olarak değerlendirilebilecek kadınların oluğu bir koro ve yine kadınlar tarafından oluşturulan ekibi çalışması başlattık.

Jiyân Kadın Kültür Evi' ni kurumsallaştırma sürecinizde ne gibi güçlüklerle karşılaştınız?

Necia: Bizler, 'Jiyân' oluncaya dek çok zorlu bir yasal süreçten geçtik. Kendi adımızla, 'Azadi' adıyla kurumsallaşmak istemiştik. Ancak, yasal olarak bunun mümkün olmadığı söylenerek engellendik. Hiç değilse 'Azad' adıyla olması için yeniden başvurumuzu yaptık. Ancak, yasal olarak buna da engel olundu. Jiyân yazan bir kimliğin, verilmiş yasal bir belge olduğunu kanıtlayınca, ismimizi tescil ettirebildik. Bu ismi çok isteyerek olmasa da ('Azadi'yi tercih ettiğimizizden), sonuçta benimsedik ve şimdi de çok seviyoruz. ■

ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN

P FUSUN Özmen

"Bir gün su temiz olacak nehirde som balıkları yüzecek balinalar kıyıya su püskürtecek bir daha denizin derinliklerinde karanlık bombalar dolaşmayacak" (1) Dizelerini okuduğumda kitabın yarısını geçmişim ve ben hala kitabın adını "Yaşamın Kıyısındaki Kadın" olarak isimlendiriyordum. Zamanın ve aslolan yaşamın kıyısındaki biz kadınlar ve romanın kahramanını Connie (1) için, hangi toplumda olursa olsun, erkek egemen sistemde kadına dayatılan yaşam, başarı ve güce dayalı tüm kurum ve kuruluşlarda sürekli yenik düşmemize ve edilgen olmamıza neden olmuştur. Marge PIERCY bizlere, beynimizin ve asla müdahale edemeyecekleri düşerimizin yaratıcılığı ile kendi doğal ortamlarımızı nasıl yaratacağımızı anlatmaktadır.

CONNIE *; Düş dünyasında gezinti....

Açlık, yokluk ve umutsuzluk içinde, erkek kaba gücünün şiddete dönüştüğü, kadın bedeninin alınıp satıldığı ardından da "Oros-pu" diye aşağılandığı, çocuk sahibi olma hakkının elinden alındığı bir yaşamdır Connie'nin dünyası. Yalnızca kendisini ve hami

le yeğenini korumak için karşı koyduğu, yani kendisini savunmak için bir erkeğe (yeğeninın pezevenğine) saldırdığı ve onun burnunu kırdığı için akıl hastanesine konulmuştur. Akıl hastanesinden bir daha asla özgürce dışarıya çıkamayacak olan Connie, hastanede kaldığı yıllar içinde, zihinsel olarak ideal dünyasının açılımlarını yaşayacak, kendi iradesi dışında doktorlar tarafından bir denek olarak kullanılmaya hep itiraz edecek ve sürekli olarak hastaneden kaçmanın planlarını yapacaktır.

Bir kadın-bir kızıl derili-bir yoksul olarak, egemen sistemin dayattığı ayrımcılık, Connie'nin gündelik yaşamında sevgilisinin ölümüne ve çok sevdiği kızının elinden alınmasına neden olmuştur. İnsana, özelinde kadına dair bir çürütmenin yaşadığı bu dünyadan, düş dünyasından uzanan sıcak, kibar ve nasırlı bir el uzaklaşmaktadır Connie'yi: Luciente. "Sen olağandışı bir insansın. Beynin olağandışı. Sen bizim yakalayıcı, algılayıcı dediğimiz türden bir insansın." (2) Yakalayıcı, beyni ve sinir sistemi olağüstü açık, sorgulayan ve yo-

Marge Piercy kimdir?

Amerikalı şair ve yazar Marge Piercy, Yahudi bir anne ve Galli bir babanın kızı olarak, 1936'da Detroit'de doğdu. Piercy, okul yıllarında radikal bir gençlik örgütü olan Demokratik Öğrenci Demegine katılarak başladığı aktif siyasal yaşamını, daha sonra kadın hareketi, yeni sol ve silahsızlanma hareketlerinde sürdürdü. Piercy, daha çok potansiyellerini gerçekleştirmek için kendilerini sınırlayan, toplumsal rollerden kaçmaya uğraşan BİREYLER üzerinde odaklanan yapıtlar yazmış önde gelen feminist yazarlardan biridir. Piercy'nin en beğenilen romanı olan "Zamanın Kıyısındaki Kadın" (1976), bir çok üniversitede kadın konulu derslerde okutulmuştur. Diğer Eserleri; Hızlı İniş (1969), Yaşam Pahası (1978), Vida 1980, Yuvarlanıp Uçmak (1984), Aakere Gidiş (1987), Yaz İnsanları (1989), Sudaki Halkalar (1982-Şiir).

Azarlama yok!
Sevgiyle hareket et.

rumlayan bir kişidir Connie.

Toplumsal ve bireysel yaşamından çok farklı bir dünyaya zihinsel geçişler yapan Connie, her bireyin kendi yaşam hakkına tümüyle sahip olduğu, herkesin doğal yeteneklerini geliştirip uygulayabilecekleri en geniş olanakların sağlandığı bir dünya dile getirmektedir düşlerinde.

"Eski iyi şeyler, yeni iyi şeyleri daha iyi şeyler için bir araya getirmek uzun zaman aldı." (3)

Annesinin yöntemini, tevekkülü kullanabilirdi Connie'de. Ama, O direnmiş, kötü ve acı kaderine karşı savaştıkça her defasında daha fazla aşağılanmış, daha çabuk yalnızlığa itilmiş buldu kendini. Kendi yaşamına ilişkin kararlar almak, her türlü dayatmanın dışına çıkarak yaşamını etki-

leyen olgular ve durumlar karşısında söz sahibi olmak değil midir yaşamı anlamlı kılan? "Atom bombası yapıp yapılmayacağına bizler karar vermeliyiz." (4) Başta cinsiyetçilik olmak üzere, her türlü ayrımcılığın ortadan kalktığı, var olan tüm kurumların yeniden yapılandırıldığı, mevcut üretim ilişkilerinin sorgulandığı, üretim kadar doğanın dengesinin de korunduğu bir dünyadır bu. Kira vermeyen, savaşa gitmeyi reddeden, yazılar yazan, eğiten ve söylevler veren yeni insan toplulukları yeni dünya.

Tabular yıkılmıştır. Emeye dayalı bir toplumsal yaşamda, insanlar sadece, neyi becerip beceremedikleriyle, güçleriyle ve zayıflıklarıyla, yetenekleri ve başarısızlıklarıyla bir ayrıma uğramışlardır. Gönüllülük esasına dayalı olarak üretim yapılmış, tüketimde yoksunluk çekilmemiş, eğitim yaşam pratiği içinde yapılmıştır. Suç ve ceza kavramları yoktur. Kin, intikam alma, sevgisizlik, cinayet, tecavüz yabancı kavramlardır. Bu kavramlar için toplumsal çözümler üretilmiştir.

Hırsızlık yoktur. Çünkü, özel mülkiyet yoktur. Bir şey çalmaya kalkın kişiye hediyeler verilir. "İstedigin şeyi sana veririm. Ama bir şey alsaydın herkes sana hediyeler verirdi. Bununla bize ihmal edildiğini ve yoksunluk duygusu içinde olduğunu anlatmak istiyorsun diye düşünürdük. Senin kendini iyi his-

setmene, istediğini düşünmene çalışırız." (5)

İnsanı nesneye dönüştüren, bilim adına-teknoloji adına bireyi denek haline getiren, doğayı katleden modern toplumun sorgulamasını yapıyor Connie. Aykırı geliyor akıl hastanesinde hergün yeni ilaçların denendiği bir kobay olmak. İnsana yabancılaşmış, kariyer düşkünü personel tarafından itilip kakılmak.

"Azarlama yok! Sevgiyle hareket et." (6)

Zamanın Kıyısındaki Kadın'ı bir solukta okuyup bitirirken, Connie'nin ütopyasının, UTOPIYA kelimesinin sözlük anlamındaki "gerçekleşmesi olanaksız, çarpıcı, ilginç tasarı ya da düşünce" tanımına uymadığını, bir bilim kurgu yazarı olan Marge PIERCY'nin farklı bir dünya yaratmasının gerçekleşmesi için biz kadınlara ne kadar çok iş düştüğünü ve ne kadar çok çalışmamız gerektiğini bir kez daha düşündürdü. ■

Dipnot:

* (Connie-Melissa kökenli Amerikalı)

(1) Syf.222

(2) Syf.40

(3) Syf.69

(4) Syf.269

(5) Syf.203

(6) Syf.185

BERİVAN' IN DİLİNDEKİ KELEPÇE

HATİCE Akdoğan

Safağın ayazı, ufkun kızılılaşmasıyla birlikte yavaş yavaş yerini gittikçe artan bir ısıya bırakıyordu.

Karlar erimiş, bununla birlikte vıcık vıcık hale gelen ortalığın çamuru da kurumuştu. Köyün çevre tepelerinin birinden bakıldığında bir yanda şapka gibi duran masmavi bir gökyüzü, onun altında köyü çepeçevre saran yemyeşil bir örtü yayılmıştı etrafa.

Baharla birlikte güneş daha erken doğuyordu. Analar çocuklarını güneş doğunca kaldırıyordu, evde dana - kuzu ne varsa önlere katıyordu. Sabahın erken saatlerinde koyunları otlatan çocuklar eve döndükten sonra okula gidiyorlardı. Çocuklar kuzu güderken okul vaktini, gölgelerini ayakla ölçerek anlamaya çalışıyorlardı.

Berivan gölgesini ayağıyla ölçtü, yirmi ayak olduğunu anladi. Vaktin çok geçtiğini sanarak sık sık ölçüyordu. Ancak her ölçüşünde, gölgenin bir ayak olduğunu görünce tekrar oflayıf pufluyordu. Aslında eve gitme isteği bir an önce okula yetişmek için değil, acıktığı içindi. Aklına okula gitmek geldiğinde sıkıntından açlığını bile unutuyordu.

Gölge onüç ayağa düşünce

Berivan eve yollanırdı. Adana' ya giden abisi ona öyle öğretmişti. Erken giderse kuzular aç geldi denilerek anasından dayak yer, geç kalıp okula yetişmezse hem babasından hem öğretmenden dayak yerd.

Derme çatma kerpiçten yapılmış iki sınıflı okulu, bir başçavuş, yanında bir öğretmenle Şubat ayında gelip açmıştı. Başçavuş okulu açmadan önce bir manga askerle evleri dolaşmış 7 ile 12 yaş arasındaki çocukları deftere yazmışlar, çocukların mutlaka okula gönderilmesi yolunda ana-babaları sıkıca tembihlemişler, aksi halde "kötü şeyler" olacağından bahsetmişlerdi.

Son 2-3 yıldır okul zaten doğru düzgün açılmamıştı. Bazen öğretmen olmadığı söylenmiş, çoğu kez de yaz kış okula askerler yerleşmiş, buradan karşiki dağlara operasyona gidilip gelinmişti. Şimdi, askeri bir cemse hergün saat dokuzdan önce başçavuş ve öğretmeni bırakıyor, saat üçe doğru gelip alıyordu.

Başçavuşla öğretmen, çocukları iki sınıfa ayırmışlardı. Az bilenler ile hiç okuma-yazma bilmeyenler olarak...Hiç bilmeyenlere başçavuş, diğerine öğretmen giriyordu. Hiç okuma-yazma bilmeyenlerin içinde 11-12 yaşındaki bile vardı.

Okula gitmemek için bazı çocuklar okul vaktinde ortadan kayboluyordu. Bir kaçan o gün kurtuluyor ama er

tesi gün başına daha kötü şeyler geliyordu. Bir kere "komutan bize kızacak" diye evde baba dövüyor, ertesi gün de çocukların öğretmenim yerine "komutanım" dedikleri başçavuş ve öğretmen tarafından değnekle dövülüyorlardı.

Gölgenin boyu onüç olduğunda Berivan "bugün okuldan kaçabilir miyim" düşüncesiyle eve gidip- gitmemek arasında bocaladı. Kuzuları karşı tepeye sürüp "uzaktaydım, yetişemedim" derse acaba anası affeder miydi? Tepenin alt bölümünde araçlarıyla konaklamış askerleri görünce korktu ve bu düşüncesinden hemen vazgeçti. Sonunda Berivan kuzuların yönünü köye çevirdi. Bugün okula gitmekten daha çok korkuyordu. Açlığı, ellerindeki ayaklarındaki soğuğu

çoktan unutmuştu. Dün okulda olanlar rüyasında kendi başına gelmiş gibi oldu. Amcasının oğlu Zeynel top yerine "top", zil yerine "zil" dediği için başçavuş tarafından bayılana kadar dövülmüştü. Amcasını çağırması için başçavuş Berivan'ı eve göndermişti. Geldiğinde oğlunu yerde gören baba, "Gomutanım gusuruna bakmayın, çocuktur. Ben ona izah ederim" diyerek oğlunu almış götürmüştü.

Berivan'da Zeynel'le birlikte hiç okuma yazma bilmeyenler sınıfındaydı. 9 yaşında ve ilk defa okula gidiyordu bu yıl. Çabuk öğrensinler diye

başçavuş bu sınıfa bakıyordu. Öğretmenin de çocukları dövdüğü onlara bağırıldığı zamanlar oluyordu. Berivan'ın sınıfına çoğu kez sesi geliyordu. "Gükyüzü değil, gökyüzü" diye bağırıyordu, öğretmen.

Çocukların korkusu, Zeynel'in ağzında ve burnunda gördükleri kandan sonra daha da artmıştı. Kızlar ve erkekler 4 kişilik sıralarda özel olarak seçilmemek için birbirlerine yapışırcaasına sokulmuşlardı.

Berivan kuzularla evin önüne vardığında anası "Gız çabılı ol, zil çalacak" diye bağırıyor. Berivan abisinden kalan önlüğü basma fiistanının üstüne giyiniyor, beyaz yakayı taktı. Önlük fiistanın üstünde gömlek boyunda kalmıştı. Anasının eline tutuşturduğu dürümle, nasyon bir poşetteki defter ve kitabı da alarak okula yöneldi.

Başçavuş elinde bir sopayla okulun önünde bekliyordu. Çocuklara "sıra ol" diye bağırıyor. Çocuklar hemen önceden bildikleri şekilde sıraya girdiler. Başçavuş sandalyenin üstünde duran teybin düğmesine basarak çocuk sesiyle teybe alınmış "Türküm, doğruyum, çalışkanım ..." diye başlayan andın sesini sonuna kadar açtı. Çocuklar da andı baştan sona düğmeye basılmış gibi tekrarladılar. Çocuklar

"and içme" bittikten sonra, sıradan tek tek çıkarak sınıfa yöneldiler. Berivan sözlü sırasının kendisine yaklaştığını bildiğinden o gün daha çok korkuyordu.

Hergün olduğu gibi bugün de başçavuş derse fiş okutmadan başladı. Zeynel'i dün kaldırdığını iyi biliyordu. Zeynel'in yanında oturan Hasan'ın korku dolu bakışlarıyla karşılaşır karşılaşmaz hemen onu çağırıyor. Zeynel başını kaldırıp hiç yukarı bakmazken, Hasan sapsarı kesilmişti. "Bugün yağmır yağdı" diye okuduğu fişten sonra ellerine ikişer sopa yiyerek oturdu. Ondan sonra kaldınlanların hepsi de ya kafalarına ya da ellerine birer sopa yediler. Berivan henüz kalkmamıştı ama sopanın "az" olduğunu görünce korkusunu biraz yendi.

Başçavuş bu arada yorulmuş "Güzel Türkçemizi dövüle dövüle öğreneceksiniz, biz sizin yaşınızda ne dayaklar yedik" diyordu.

O gün çavuş son dersi Hayat Bilgisi yaptı. Yağmurun nasıl oluştuğunu, yağmurun doğaya ve insanlara neler sağladığını yarım-yamalak teknik bir üslupla anlattı. Ardından Berivan'a bakarak onu tahtaya kaldırdı. "Güzel konuşarak yağmur nasıl oluşur, bize neler kazandırır anlat bakalım" dedi.

Berivan Kürtçe' de şılı dedikleri yağmuru nihayet öğrenmişti. Yağmur diye başlıyor, boğazi düğümliyor,

ayakları yerden kesilircesine kasılıyor ama bundan sonrasını Türkçe anlatamıyordu. Yağmurdan sonra Kürtçe anlatmaya başlıyor gerisini getiremiyor. Birden ayakbağının yanında bir su birikintisi oluştu. Çocuklar aynı anda gülmeye başladılar. Berivan'ın altına işediğini gören çavuş "Defol otur" diye bağırınca, Berivan ağlayarak yerine oturdu. Kafasını paydos olana dek sıradan kaldırmadı, çok utanmış, yüreği ezilir gibi olmuştu.

Eve giderken arkadaşları alay etti. Eve vardığında, içeri girmek yerine evin yanındaki taş yığınının arkasına geçerek için için ağlamayı sürdürdü. Epey sonra anası merakla kapıya çıkıp Berivan'ın sesini duydu. Elinden tutarak "ne ağlıyorsun gir eve" diyerek kolundan çekti. Berivan'ın ıslak ve soğuk bacağına hissedince "Ne o altına mı işedin, kocaman gızın, söyle ne diye işedin" deyip Berivan' a vurmaya başladı. Berivan annesinin tokat darbeleri arasında "şılı, aney şılı" deyip duruyordu.

Ertesi gün Berivan yatağından kalkmadı. Ateşler içindeydi. Arada ninesi başucuna gelip "Berivanım, Berivanım" diye seslendikçe Berivan "şılı, şılı" diye sayıklıyor, ninesi ise "Şılı bize gül getirdi/ Şılı zemberiği götürdü/ Şılı canımıza can getirdi, Berivanım' ı getirdi!"

MALEZYALI KADINLAR

Yaşamın her alanında varlar, ama...
TUDA

Nüfusunun yarısından fazlasını müslümanların oluşturduğu Malezya, Elevator kusağında bulunmasından dolayı, tropikal iklimin hüküm sürdüğü bir ülke. Balta girmemiş ormanları tropikal bir ülkede bulunduğumuz sürekli anımsatıyor.

Fazla uzaklara gitmeye gerek yok. Kuala Lumpur'un hemen yakınlardaki Batu Mağaraları'na gittiğinizde bu ülkenin insanları ile hayvan ve bitki örtüsü zenginliği hakkında bir fikir sahibi olabilirsiniz. Batu Mağaraları bölgesinde yaşayanların çoğunu Hintliler oluşturuyor. Hintlileri, Maleyler ve Çinlilerden kolayca ayırt edebilirsiniz. Her Hintli kadının alınının tam ortasında koyu renkle boyanmış bir nokta var. Yaşlı Hintli kadınların genellikle geleneksel giysilerle dolanmayı tercih ettikleri görülüyor.

Malezya'da bulunduğum günlerde Hintliler'in en önemli bayramları Deepavali

yağdı.

Ülkenin her yerinde büyük pankartlarla "Hari Raja Deepavali" (Deepavalinin kutlu olsun) yazıyordu. Deepavali ya da diğer adıyla Diwali, İskender Bayramı anlamına geliyor ve Hintlerin en önemli bayramı. Hint takviminde Kartik ayında (Ekim-Kasım) kutlanıyor. Sri Krishna'nın zaferi, Vishnu'nun yeniden canlanması ve Seytanlar Kralı Darakasura'ya karşı elde ettiği zaferin meydana geldiği gün olarak kabul ediliyor. Zafer (yağ) kandilleri ile sembolize ediliyor. Bayram sabahı Hintli aileler bitkisel yağlarla banyo yaparlar ve tapınağı ziyaret ederler. Gazetelerde devletçe verilen boy ilanlarda Hintlilerin deepavali'si kutlanıyor

Malezya'daki asıl zenginliğin etnik kökenlerin çeşitliliği olduğu vurgulanıyordu. Resmi bayram olarak da kullanılan Deepavali ilanları tüm hafta boyunca gazetelerden bas-

yanlarında da yer aldı. Çinliler ve müslümanlar da Hintlilerin bu kutsal günlerini kendi bayramları kadar benimsemişler. Barış içerisinde ve kendi aralarında bu denli uyumlu bir ülke ile şu ana dek karşılaşmadım. Hiçbir etnik grup diğerine düşman gözleriyle bakmıyor. Müslüman Maleyler nüfusun çoğunluğunu oluşturmasına karşın diğer etnik gruplar üzerine tahakküm kurmaya girişmiyorlar. Devlet dinsel örgütlemeyi serbest bırakmış ve etnik farklılığı bir

ve

televiz-

günlük olarak kabul ediyor. Bu üç din dışında kalan Konfüçyüsçüizm, Taoizm, Sih, Hıristiyanlık ve Bahaizm inançları ülkede özgürce, hiçbir baskı olmaksızın ibadetlerini sürdürüyorlar. Malezya nüfusunun yüzde birini oluşturan Bahailer, Türkiye'li Bahailerden farklı olarak hükümetten bir baskı görmediklerini, aksine hükümetin bir konuda kendilerine yardımcı olduklarını vurguluyorlar. Zaten, Malezya Anayasası da herkese inançları doğrultusunda yaşayabilme ve bunun propagandasını yapabilme özgürlüğü tanır. Anayasanın yine aynı maddesine göre müslümanların propagandaya maruz kalmaları yasak. Yani bir ülkede müslümanların dış etkilerden korunması amaçlanmıştır. Kadınların günlük yaşamda varlığı, be-

zen-

gin bir biçimde hissediliyor. Kadınların çalışma alanlarının her yerinde olduğu görülüyor. Malezyalı kadınların toplum içindeki varlığı sokaklarda gezdiğiniz her an hissedilebiliyor. Maley kökenli kadınlar çoğunlukta geleneksel giysileri kullanıyorlar. Çinli kadınlar ise batı tarzı giyinmeyi tercih ediyorlar. Aile yaşantılarında kadınların Türkiye'de olduğu gibi bir baskı içinde oldukları gözleniyor. Bahıda eğitim görmüş bir Çin asıllı Malezyalı kadın gazeteci kendisinin her ne kadar Batı eğitim tarzında yetişmiş olsa da erkeğin egemenliğini kabul ettiklerini söyledi ve bu düşüncenin Doğunun geleneksel düşüncesinin yansıması olduğunu vurguladı. Kadın gazeteci, "Bu şekilde biz Bahıda yaşadığı gibi ailelerimizi yitirmiyoruz. Çocuklarımızı da böyle eğitiyoruz" diyor.

lir-saptamının Uzakdoğunun bir çok ülkesinde bir biçimde doğru olduğunu söylemek yanlış olmaz. Dünyanın bir çok bölgesinde olduğu gibi Malezya'da da ücretlerde eşitsizlik olduğu görülüyor. Kadınlar erkeklerden daha az ücret alıyorlar. Ülkenin en büyük Pewter'ında (kalay ve çinko alaşımı maddelerden yapılan hediyeelik eşyalar fabrikası) çalışan kadınların ortalama aylık ücreti 200 Amerikan doları. Erkekler ise daha yüksek ücret alıyorlar.

Kadınlar ise buna rağmen her yerde çalışıyorlar. Eğitimde, bankalarda, fabrikalarda, tarlalarda, gece kütüphanelerinde, pazar yerlerinde...

Bu

FARKLI, AMA EŞİT

HEDİYE Yılmaz

Dogrusu çok hoşlanmadığımız halde, "Azınlıklar" sözünden daha iyisini bulamadığımızdan biz de kullandık. Bu ülkede kimin azınlık kimin çoğunluk olduğu çok tartışılır bir durum. Ama açık olan birşey var ise oda, "mutlu olma" hakkının başta anayasa olmak üzere çok sayıda kanunlarla güvence altına alınan bir hak olarak sadece Sünni Türklere tanındığıdır. İktidarın onlarda olduğu gerçeğinden hareket edersek bizim de içinde bulunduğumuz büyük çoğunluk, vicdani, etnik ve diğer birçok kimliklerini özgürce yaşayamıyor. Biz mutsuz çoğunluk böylece "azınlık durumunu" yaşıyoruz.

İktidar dışıyız ve iktidarın tüm ezici kurumları tarafından denetlenip baskı altında tutuluyoruz. Bu ortak yazgımıza rağmen biz farklılar, birbirimizle nasıl bir ilişki içindeyiz, kendi çıkar ortaklığımızın ne kadar farkındayız veya buna yönelik nasıl politikalar yürütüyoruz sorularına henüz çok açık cevaplar yok. Gerçekte birbirinden beter durumlar yaşadığımız halde, kimimiz kendini diğerinden daha iyi buluyor

ya da daha iyi niteliklere sahip olduğunu iddia ediyor. Bunlar da tartışmalı. Birileri sahip olduğu ayrıcalıklı bir kimliğinden dolayı diğer birini her an ezabiliyor. Müslümanlar hıristiyanları, Türkler Kürtleri, Kürtler Ermenileri veya Sünni Kürt Alevi Arabı ya da Müslüman Kürtler Yezidi Kürtleri...Kimin gücü kime yeterse yani.

Son derece girifti ilişkiler bütünü olan bu farklılıklarla birlikte varolmayı becermemiz, toplum olarak çok zaman alacağı benziyor. **Biz Kürtler de, bugün ucu sivri bir biçimde bize dokunan ırkçılığı lanetliyoruzken, bugünün kurbanları olarak, yarının cellatlarına dönüşmek için şimdiden ırkçılığın lanetini görmek ve ona karşı durmak zorundayız.** "Farklı ama eşit" duruma gelmek için verdiğimiz mücadelenin boyutları bugünden yarıya izleyeceğimiz yol yöntemle de çok yakından ilgili.

Farklı kimliklere sahip kadınların, bilfiil kendilerini anlatmalarından da yanayız ve sayfalarımız onlara her zaman açıktır. Nitekim, zaman zaman yayınladık da. Ama sistemli hale getirmek için biraz altyapıya ihtiyacımız vardı.

Toparlamaya başladığımız arşiv, bu projemizi hayata geçirmede biraz kolaylık sağladı. Biz burada ayrıca anlayışımız gereği bu konudaki tavrımıza uygun yazılara yer vereceğimizi belirtiyoruz. Kürt kadınları olarak, acısını çok yakından bildiğimiz ırk ayrımcılığı bu

toplumda kök salmış ve kapalı odada sürekli yaşayanların bu pis kokuyu hissedemeyecek hale gelişleri gibi kanaksanmıştır.

Bundan sonra, bu politikamız gereği her sayıda derli toplu olarak azınlıklarla ilgili haberlere yer vermeye çalışacağız. Azınlıkların kendi çıkardığı yayın organlarını kaynak olarak kullanmayı daha doğru buluyoruz. Bu sayfayı ilgi duyanlarla birlikte daha da zenginleştireceğimizi ümit ediyoruz. Özel haberler için katkılarınızı bekliyoruz. Sistemli ve düzenli çıkan sayfalarımızdan biri olarak yalnızca haberlerle yetinmeyi değil, aynı zamanda bu konudaki farklı gelişmeleri de aktarmak ve birlikteligi anlamlı kılmamanın bir yolunun da tanımak, anlamak ve doğal olarak da bunlar için bilgi biriktirmek olduğunu düşünüyorum.

Farklı kimliklere sahip kadınların, bilfiil kendilerini anlatmalarından da yanayız ve sayfalarımız onlara her zaman açıktır. Nitekim, zaman zaman yayınladık da. Ama sistemli hale getirmek için biraz altyapıya ihtiyacımız vardı. Toparlamaya başladığımız arşiv bu projemizi hayata geçirmede biraz kolaylık sağladı.

"Kürdüm" dendiğinde cevap olarak, "Estagfurullah, hepimiz insanız" demenin Kürtleri, gerçekten hangi safta gördüğünü ve hiç de inice olmayan bir ırkçılığın ne kadar da masu-

mane bir ifade tarzı ile her gün yeniden üretildiğini fark etmemek, sorgulamamak...ve karşı durmak bu toplumda hiçbirşey değişemez...Ermeniler, Rumlar, Yahudiler, Suryaniler, Yezidiler...yani Sünni Türk olanın dışında kimse bundan muaf değil. Hepimiz bir biçimde az ya da çok nasipleniyoruz. Ezilmenin kendi içinde en çokla ifade edilen bir hiyerarşisi olamaz. "Benim ezilmişliğim senin ezilmişliğini döver" diye rekabet edeceğimize, en çok kimin ezildiğini spor skoru gibi sıralayacağımıza tüm ezme/ezilme ilişkilerini bertaraf etmenin yollarını ararsak iyi olacak. Bu ateş hepimizi yakıyor!

İki ayda neler oldu?

Resmi ideolojinin tezleri yeniden üretildi. *Türkiye'deki ilk kadın muhabirin kim olduğunu biliyor muydunuz? Eleni Küreman (Orhan Kologlu, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Rumca basın maddesi).

*Avrupa Konseyi ile Avrupa Birliği Başkanları 30 Ocak'ta İrkçılıkla Mücadele Yılı'nı başlattılar.

*Kendi kültürünü, tarihini yazan azınlık yazarlar giderek artıyor, ama onlara karşı da cengaverler-gibi çarpışan vatansever yazar ve gazeteciler de boş durmuyor ve

İsa Karataş; Bu kitap da Yeni Şafak Gazetesi'nden

Mustafa Özcan'ın gazabına uğradı, Karataş, misyonerlikle ve Protestanların siyasi ve dini uzantısı olmakla suçlandı.*

bol bilimsel dayanaklı suçlamalarından geri kalmıyorlar. Yine de bu yeni kitapların, okuyucusuna ulaşmasına engel olamıyorlar. İşte son aylarda çıkan kitaplardan bazıları:

- SURYANILER Anadolu'nun Solan Rengi - Yakup Bilge (Yeryüzu Yayınları) ; Yakup Bilge kitabında, Suryanilerin ezildiğini, Türklerle eşit olmadıklarını, katliamlar gördükleri için

çoğunluğun Türkiye'yi terketmek zorunda kaldığını anlattığı için Türkiye ve Türk milleti

aleyhine itirazları attığı iddiasıyla suçlandı ve "bö-lü-cü" ilan edildi Her-gün Gazetesi tarafından.

- HIRISTI-YANLIK İLE İLGİLİ GER-ÇEK DİŞİ İDDI-ALARA YANIT - İsa Karataş; Bu kitap

*1960'tan bu yana cemaat vakıflarının hukuki ve fiili durumları sürekli zorlandı. Bugün de azınlık vakıfları, yeni taşınmaz mal edinemedikleri gibi 1936-1971 yıllarında sahip oldukları taşınmazları ellerinden alınmaktadır. Gedikpaşa Protestan Kilisesinin Tuzla'daki taşınmazı da bu kararlara uyularak ellerinden alındı.

*Ermeni Kilise'sine bombalı saldırı yapıldı. 6 Ocak'ta İsa Mesih'in Doğuşunu, görkemli bir şekilde kutlayan İstanbul Eyüp'teki Meryem Ana Kilisesine, 19 Şubat 1997 Çarşamba gecesi parça tesirli bomba atıldı.

*Ergun Balcı Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşesinde, 1915'te Ermenilerin soykırım yaşamadıklarını Osmanlı Hükümetininin, bölgeden sürme kararı (tehcir) aldıklarını ileri sürüyor. Yeni bir şey yapmıyor Ergun Balcı, sadece resmi ideolojinin yeniden üretimine katkılarda bulunuyor. Bu tezini de İngiliz tarihçi Prof. Bernard Lewis'in Ortadoğu adlı kitabındaki iddialarına dayanıyor. Aksini iddia eden kitap sayısı da az değil, Balcı bunlara biraz az önyargı ile bak-sa belki birşeyler öğrenir. ** ■

Kaynaklar:

* ŞÖZ Haftalık Gazete, AZALIRKEN-YEL-DA, 15 Şubat 1997

** AGOS Haftalık Ermenice-Türkçe Gazete, 10 Ocak 1997

BARIŞ HANGİ ZAMANA ERTELENDİ ?

KİTAP ADI: ŞARK ÇIBANI
YAZAR: TOMRİS ÖZDEN
YAYINEVİ: ÇİM YAZILARI

DERYA Duman

- Çok Üzgünüm. Çok Acı Çekiyorum. Gördüklerim Gerçek...

Tomris Özden

Geçtiğimiz yıl Çivi Yazıları'ndan -Kamera Dizisi- Tomris Özden'in Şark Çıbanı adındaki yapıtı çıktı. Barışa taraf olanların kendisini bulabileceği, yakın dönem politikasını aydınlatan hayli yoğun tempolu bir kitap bu. **Tomris Özden, tutarlı ve aydın bir kadın olarak, devleti-toplumu-sistemi karşısında bulunduğu halde, eşinin ölümünün, kirliliği savaş içerisinde bir cinayet olduğunu vurgulamaktan kaçınmadı.**

O duygulu, birikimli ve savaşçı bir kadın. Acılardan herkes kadar, belki daha da fazla payını almış olmasına rağmen, hala güçlü ve inadına yaşıyor. Bu ülkede az rastlanan muhalif tavır yazarı görmek mümkün. Kitabın kapağındaki sözleri aktarıyorum :

Savaş, dipsiz bir kuyuya taş atmakla eşdeğerdir.

Savaş, insanın kendi içindeki özgürlüğü ve insanı taşlamasıdır...

Barış zahmettir... Barış özveridir... Barış, geleceğe güvenceli, mutlu ve sevgiyle beklemektir.

Kini, nefreti unutmaktır... Barış utanmaktır...

Barış yüzünü güneşe dönmektir...
Barış...Barış...

Barış için örgütlenmeliyiz...
İnsanı yardıma çağırmak gerekir...

İçimizdeki ve dışımızdaki insanı yardıma çağırmak gerekir...

İnsanı çağırmak gerekir...

Tarihi oluşturan savaş ve barış üzerine daha fazla birşey söylemek gerekir mi bilmiyorum. Demokrasiyi gerçekleştireceğiz diye savaşa çığırtkanlık yapanlar, cinayetlerinden utanmalı artık! **Yeryüzü barışa gönül verenlerin olacak. Savaşın rengi karadır, kırmızıdır, bizim beyaza ve aydınlığa ihtiyacımız var...**

Tomris Özden'e ülke kamuoyunda yapılan haksızlıklar sizler de pekala biliyorsunuz, hep bir kurban istiyor bilinen ve modern görünen canavarlar. "Vurun kahpeye", "vurun kahpeye" zihniyeti hepimizin yaşamına bir şekilde yansımıştır. Şizofren! Katil! Frengil! İntihar! Tahkikat! O, Türk Aile kadını değil. Tüm bunlara karar veren etkili ve yetkili beyler bu zihniyetle yaşayamaz, kadınlar kurtuluşu ve dayanışmayı güçlendirecek çünkü. Giriş kısımlarında, eşinin öldürülmesiyle başlayan acılar, olaylar, tehditler ak

tanlıyor. Yazar, "riskli terör oyunları bitmediği sürece, acılı ve yalnız olacağız" diyor. Sonra yaşamına dair kesitler buluyoruz. Veteriner olan babası Urfa' da görev yaptığı için çocukluğunu orada yaşıyor. **Sivrisineklerden yüzünde ömür boyu taşıyacağı Şark Çıbanı kalıyor, kitaba adını veren, doğu yaşıyan bir anımsatma bu.**

İlkokulu ve ortaokulu Antep' te bitiriyor. Sonra, babasıyla tekrar Urfa'ya dönüyor. Artık Şark Çıbanı yok, geçen yıllar bataklıkları kurutmuş. Urfa' nın yaşamı, O' nu doğu üzerine düşüncelere sürüklüyor.

Bitmeyen bir çile ve uzun bir kimsesizlik "Sarri Sarri" diye bağırın insanlar. Bir ihmalkarlık, dıştalama öyküsü doğu.

73-74' de bankacılığa başlıyor. Ridvan Albay'la telefon ve tesadüf sonucu ilginç bir tanışma yaşanıyor. Sonra mektuplar, aşk, yaşamın tüm canlılığı. Albay' ın tayini Kah-ta'ya çıkıyor ve evleniyorlar. Albay Çerkez olduğu için, aile kurumuna saygısı çok fazla. Tomris Özden işten ayrılıyor. İki kızları oluyor çiftin, taa ölüme kadar yarım kalmış bir aşkı yaşıyorlar.

Medyanın birtakım yönlendirmelerinin, karalamalarının ne

kadar acımasız olduğunu görebilirsiniz kitapta. Zaten kitabın son kısmı, kendisi hakkında çıkan yazıları (olumlu-olumsuz) bulduruyor. Ölüsü 17 saat arazide bekletiliyor albayın, işin içinde çetrefiller ve bilinmezlikler dolu. Eşi basına açıklama yapıyor. "Şehit olarak kabul etmiyorum O'nu" diyor, öldürenler öfkeleniyor, ucu bir yerlere dokunuyor çünkü. Sonra susturmaya çalışıyorlar, basın açıklamalarını tekzip et diyorlar, bayrak ve kuran öpme dersleri veriliyor cenaze töreni için.

Dünya Barış Günü'nde elele tutuşuyor bir gerilla ablasıyla. Ölüm acısını taşıyan iki kadın ve barış buluşuyor, iki kadın ve barış... Ve malum CHP-PM üyeliği, ardından gelen politik ince hesaplar. Hiç kimse O'na sahip çıkmıyor. Ailenin dokunulmazlığına saldıranların yardımıyla iki günde sessiz-sedasız çıkarılıyor üyelikten. **Özgürlükten ve adaletten yana olan kadınlar bu olaya sahip çıkmalı. Sürü bilincinin ve koşullandırılmış sessizliğin dışına taşmalıydı!**

Kitabın sonunda, Ridvan Albay'ın mektubu, CHP'den ayrılış belgesi, fotoğraflar, yazarlar ve yazılan var. Çocukluğundan bugüne değin ilginç bir serüvenin içinde olan aykırı, yürekli, inatçı ve adaletsizliğe karşı olan sıcak

birinin yazdıklarını okumanızı isterim. Bu ara da ilgililere bir haber, ikinci kitap yolda.

Biliyorsunuz, yüzyıllardır savaşın ve ölümün yeryüzüne faydası olmadı. Ne uluslararası yatırımlar ne de silah tüccarları, çığırtkanlıklarıyla dünyayı ele geçiremezler. Bir yerlerde nice Tomrisler ve karanlığa bağırınlar var. Çünkü karanlık uyutur, karanlık hareket eder, karanlık hepimize dokunur. Sevgili kitapseverler okuyun ve kararsız kalmayın. Nice nice Tomrislere, nice nice kitaplara merhaba. Bu savaşın kadını izleyin ve yalnız bırakmayın!...

Toplum, aile ve devlet... Ne kadar birbirine benziyor değil mi? -Yalnızlık ya da kimsesizlik. Çevremde sadece yakınlarım. **Toplumun gözetine aldığı bedenim, hissettiklerimin güvencesi ile dinlenceye deliyor.** Düşlerim ardı sıra birbirini kovalıyor. Yorulmak bilmeden...

Arka arkaya silah gibi patlayan flaşların kör edici ışığı bile beni uyandıramıyor. EK NOT : T. Özden - barış yanlısı olduğu için- medyada illegal örgüt üyesi olarak tanse edilmeye çalışılıyor. Düşmanlarını çoğaltmak, savaşını yıldırmak, gerçekliği saklamak için yapılıyor tüm bunlar. O savaşa karşı olan bağımsız bir insan... ■

Dinmiyor senfonisi fisültün. Aynı anlamı farklı tonlarda defalarca tekrarlıyor. Hırçın duygusallığıma çarpıp dağılıyor. Yeniden bütünleşip sarıyör gözlerimi, sisler ülkesine taşıyor.

İşte, yaşanmışlıklar pejmürde pervasız dolanıyorlar, terk edilmiş sokaklarda. Yürüdüğüm aşınmış yol, köhne bir tapınak çıkarıyor karşıma. Alışkılarını küflendirdiği nemli duvarlara dokunuyorum. Dokunduğça renge koşuyor duvarlar. İrkilip çekiyorum ellerimi. Yaşam sıyrıntıyı içiyor, coşkunluğundan besleniyor bu duvarlar. İlerliyorum durdukça, ilerledikçe duruyorum. Vardığım yerde bir kapı. Kapının üzerinde gizli bir dilde yazıldığını sandığım şifreli bir cümle. Çünkü figürlerle ifade edilmiş. Belki kelime, belki de bir öykü. Birden çözülüyor dili kapının ya da belleğime yabancı gelmiyor, okuyabiliyorum: AŞK YALNIZ KENDİSİ İÇİNDİR. Birdenbire açılıyor kapılar. Bedenim ayaklarını sürüyor, görkemli devasa bir heykelin altına kadar. Bu bir erkek, hazır kadın. Erselik olduğumu anlıyorum. Fakat yüzü yok. Belirsiz, biçim ve rilmemiş. Konuşuyor heykel, olmayan ağzıyla

AŞK İÇİNDİR

YALNIZ KENDİSİ

la: "Aşka biçim verecek olan sensin, mutluluk tablosu yahut keder çizibilirsin yüzüme."

"Benim manipülasyonum iyi değildir" diyor nam şaşkınca. "Tek başıma ancak düşlerini çizersin, aşk bir başkasının varlığını koşullar" diyor. "Başkası daima bir yabancıdır" diyorum. "Aynı zamanda kendin ve bir başkası olacaksın, bu şans veriyorum sana aşk olarak" diyor. Düşünüp karar vermek için zaman diliyorum. "Aşk zamansızdır" diyor, "ya şimdi ya da hiçbir zaman. Ne kaybedersin" diyor, "ne kaybedersin?" "Evet" dememle bedenim katlanıyor ve heykelin ayaklarının dibine çökmüş bir pozisyonda buluyorum kendimi: gözlerimi kaldırıp bakınca tedirgin oluyorum, heykelin ayaklarında bir künye: HAIN!

Sonra rüzgar olup çıkar kadın, mabedin kapısından. Kadın rüzgardır, sarar adama, uçurur bilinmedik, görülmedik diyarlara. Cesurdur, tüm gizlerini umarsızca açar adama. Kadın sunduğça kendini, adam doruklarına çekilir

benliğinin. Kadın dolup dolup taşmaktadır, üretip bölüştürdüğü güzelliklerin sarboşluğuyla. Dokunduğça adama, onun varlığında çoğalır. Sevişirken öylesi sarar ki, adam sanır kendini bazı. Ne erkek ne kadındır böyle anlarda, salt aşktır; smürsüzlüğe soyunmuş bir yürek. Adam içinse daba çok kendine kapanacağı ayinlerdir sevişmeler. Alıcı sayar kendini, daba çok, daha çok alıp kadından, saklamak ister kendinde.

Mevsimler dönüşürken, kül rengi bir güz sabahı, yataktan kalkamaz hisseder kadın kendini. Yorgunluk çökmüştür göz kapaklarına, yüreğinin ışığını taşıdığı gözleri, hapsolmüştür coşkunluğun yitdiği yerde karanlık. Kıpırdamaksızın, bir süre sessizliği dinler. Bunca zamandır yanına yaklaştırmadığı ıssızlığı gelir, oturur başucuna. Bir ninni söylemeye başlar fisültü halinde. Dinmiyor senfonisi fisültün. Aynı anlamı farklı tonlarda tekrarlıyor: HAIN!

Bir ölüm düşlemelisin. Usulca teninde büyüttüğün. Sakındığın korkularından. Sevilere beslediğin. Masalsı tutuklar gıyırıp, sevinçli bir törene gider gibi yollarına düştüğün. Bir ölüm düşlemelisin, öyle tamdik, öyle bildik. Bir ölüm düşlemelisin, bir kaç bin yıllık serüveninde insanın, erkeksi ibanetin rengine boyanmış. ■

Günün birinde, annemi beklerken babam gelmişti. O ana kadar tek bir defa görmüştüm onu. Babam geniş gövdesiyle bir sandalyeye oturup, nenemle ve dedemle sohbet ederken, ben ve ablam bize getirdiği beyaz puanlı, aynı model elbiseleri giyinip hemencecik dışarı çıkıvermiştik; görsündü mahallenin çocukları, bizim de güzel elbiselerimiz vardı.

İkinci gün bizi alıp, bu hala alışamadığımız yerden uzaklara götürmeye karar vermişti. Karar vermişti, ama bunu bize söylemeye gerek duymamıştı. Bu yolculuğun ucunda bir umut ışığı vardı: Anneme kavuşmak ve beni bir türlü kabul edemeyen bu öğretmenenden kurtulmak. Tekrar dört

tekerlekli sandığa binip bir gün bir gecede dünyanın taa öbür ucuna gitmiştik. Burada, birşeyler beklemek üzere, iki yatağı olan bir odaya yerleşmiştik. Yalnız bir sorunum vardı; tuvaletim gelmişti,

hem de büyük. Beni öyle

sıkıştırıyordu ki, sanki patlıyacaktım gibi. İkide bir odanın bitişiğinde, ayrı kapısı olan bir başka odaya girip çıkıyordum. Burada iki tane çanak vardı, biri büyük biri küçüktü. Büyüğüne yapsam su götürmez, küçüğüne yapsam nasıl üstüne oturacağımı çıkaramamıştım... Bir de ikisi de

öyle temizdi ki, bembeyaz. Peki bunların içine yapılmazsa bu iş ve benden sonra gelenler, benim bu işi buraya yaptığımı anlarsalarsaa!

Köyde ne güzeldi, böyle durumlar da evlerin arkasında beğendiğim herhangi bir taşın arkasına oturup, hemencecik oracıkta rahatlardık. Bu kadar temiz değildi ama, çok pratikti... Bir zaman sonra, benim gibi başka birinin de aynı durumda olduğunu farketmiştim. Beni bu rahatlatmadıysa da, en azından bu sorunda yalnız olmadığımı anlamıştım. Çünkü her tuvaletten çıkışında ablam telaşlı telaşlı giriveriyordu, yüz ifadesi de benimkinden farklı olmadığına göre... Nedenise bu meseleyi birlikte konuşmaya bir türlü cesaret edemiyorduk. Sonunda, onun bu sorununu nasıl çözdüğünü bilmiyorum ama, ben pantolonlarımı tamamen sıyıyıp, o küçük küvetin üstüne başım duvara dönük oturup, işimi görmüştüm. ■

KOSE GELI

SENEM Çamlıbel*

Zivistan e. Berf dibare

da iro her
kes şa û
rûken
haziriya
xwe
dike.
Ji

Di bajarê me

ber ku, êvarê wê Kose
bigere, êdî mehek ji maye ku
Newroz bê.

Di malê da çi zêde ma bû, dayî-
ka min wana derdixiste nav
tûrekî. Ard, rûn, hiri, şekir,

çay, kanfêt,
batêq û her
weki din...
Li malê
ser Kose
Geliya
par
bûyî
qise

dikirin û dikeniyan. Min ji
qisedanê wana tiştêk fêhm
nedikir.

Min ji dayika xwe pirskir:

- Tu çi hazir diki? Çima

Kose Geli
digere?

Dayika min
gote min;

- Kingê
dawiya
salê tê,
bo tariya
zivistanê
êdî neyê,
diji
betali,

Newroz tê!

tunebûnê, tengasiyê, em
Kurd uha derdikevin û wana ji
ber deriyê xwe diqewirinin.

- Lê Kose çima digere? Te ji
min ra negot.

- Tu yi êvarê bibini.
êvarê nikaribûm şiva xwe
bixwim.
Lexzek paşê deng defê hat.
Min ji pencerê nêhêri ku, di
ser kûçeyê me da çiqas mal
hebûn, hemû deriyê xwe
vekirî bûn. Mina wana me ji
deriyê xwe vekir û em der-
ketin ser rê.
Me bala xwe dayê pey mirti-
ba Kose heye. Kêleka Kose ji
Bûk. Kaleki rû rehman angê
Serokê Qeflê, yek ji hebaneki
mezin li piştê bû, wi ra ji

digotin Parsvan. Yek ji
rüyê xwe tenî kiribû, bibû
Ereb.

û hin kes ji şiv û dar hildabûn
destê xwe. Pey wana ji xortên
bajarê ber bi mala me tîn.
Hemû kincên ecêb li xwe
kiribûn.

Jin, mêr, xort û keçikan dest
dan hev û govendek girtin.
Ewana ku nêzikê me bûn,
hemû kes çepik lêxistin.
Mirovên govendê der û dora
Kose û hevalên wi girtin.
Mirtiban def û zurnê hin bilind
û xweş lêdixistin. Ewana tev
reqedanê kir. Paşê Kose û
hevalên wi listikan û henekan
kirin. Diya min ji malê tûra
hazirkirî anî û da Parsvan.
Parsvan devê torbê vekir û çav
qirpande hevalên xwe û got:

- De defê xin! Carek

ji bo xanimê em govend
bigirin!

Şervanek destê diya min
girt, anî xiste govendê, yên
dîn ji het yek destê yekî girt
me tev govend kişand.
Cinar ji hatin tev govenda
Kose Geli bûn. Bi rasti ji
govenda kûça me her diçû
geş dibû. Kalê, Serokê Qeflê
disa mirtiba nêhrêri. Ewana
di ci da sekinin.

- Geli cimaet, em diçin! Di
sala nû da xêr û xweşî ji we
ra dixwazin, mali ava!
Birayên min ji tev grûba
wana bûn û ber bi maleki dîn
bi hêlemêl meşiyân.

* JIYAN, Hejmar: 16 Adar 1996

KADIN DAYANIŞMASI - 2 -

FATMA Kayhan

Kaldığımız yerden, sorulara cevap vermeye çalışarak tartışmamızı sürdürüceğiz.

Kadın dayanışmasının çok yönlü olduğunu ve içinde bir çok riski barındırdığını söylemiştik. Dayanışmadan ne anladığımızı belirterek başlayalım. Kadın hareketinde şu veya bu düzeyde yer alanların çok sık duydukları bir soru da "Bir kadın diğer bir kadına bunu yapar mı?". Yani bir kadın hemcinsinden gördüğü olumsuz bir davranış karşısında ilk tepkisini böyle ifade eder. Sanki kadınlar kendi hemcinslerine daha baştan çıkar ortaklığın dolaylı anlayış göstermek zorundadır. Tek başına kadın olmak, dayanışma içinde olmak için yeterli neden mi? Ya da kadınlık kimliği ile bilinci, aynı zamanda örtüşen şeyler mi? Ortak çıkar tüm kadınlar için aynı mı?

Kadınlarımızın yanı sıra taşıdığımız diğer kimliklerimiz çoğu kez birbirinden kopmaz bağlar taşır, iç içe girer. Etnik ve sınıfsal kimliklerimiz bunlar içinde en başat olanlardır. Ideolojik tercihler, kuşak farkları, cinsel seçimler (Heteroseksüel veya eşcinsel olmak gibi), bekar veya evli olmak, çocuklu-çocuksuz, kırkent vb. diğer farklılıklar kadınlığı nasıl yaşadığımızı ve bu doğrultudaki tepkilerimizi ortaya koyar. Bu durum, kadınlar arasında çıkar farklılığı da yaratıyor doğal olarak. Bu

çıkır farklılıkları beraberinde çatışmayı da getirir. Öyleyse tüm kadınları kesen ortak yanlar kadar, onları ayıran farklılıkları da görmek ve hesaba katmak politik olarak gerekli. Bu da ortak kadın çıkarının öyle kolay kurulamadığını gösteriyor. Birbirini anlamakta zorlanıyor kadınlar. Bu farklılıkları hesaba katan, bunlar üzerinden politika yürüten bir kadın bilincine ihtiyaç var. Ancak bu bilinç, kadın dayanışmasını mümkün kılar, hiç olmazsa temellerini atar.

Kadınlar arası rekabet

Kadınlar arası rekabet de, dayanışmayı kıran, zorlaştıran ciddi bir unsurdur. Rekabet ancak benzerler arasında mümkündür. Kadınlar, erkekler veya ezen konumda yer alan diğer (sermaye, ezen ulus kadını gibi) kadınlarla değil, kendilerine en çok benzeyenlerle rekabeti yaşar. Zaten diğerleri öyle uzak ve üstünler ki, onlara ulaşamayacaklarını varsayar.

Kendi ezilmişliğinin öfkelerini, kendine benzerlere saldırarak bastırmaya veya onlar içinde en iyi olma mücadelesi vererek varolmaya çalışır. Bu da korleşmeyi ve yakınındaki düşmana yönelteceği enerjiyi tam da kendi yol arkadaşına yöneltmesine neden olur. Kırıcı ve yıpratıcı bir süreci aynı zamanda kendi içinde yaşar. Kürtlerin en çok Kürtleri, kadınların kadınları, işçilerin işçileri çoğu kez "işe yaramaz" buluşları ve en acımasız eleştirileri içinde buldukları gruba yöneltilenleri boşuna değildir. Ta ki, kendi kuruluşunun da benzerleri ile kuracağı ilişki ağı içinde mümkün olduğunu fark edinceye dek bu yıpratıcı sü-

reç devam eder. Pratikte böyle yaparak, içten içe yıkıcı bir tarzda kendini eleştirir.

Aşağılanmaktan, ezilmekten, içinde bulunduğu grup özelliklerinden sınırlanarak, kendini ezenlere özenerek, onlar gibi olmaya çalışarak, onlara benzererek kurtulacağını varsayar. Bu yanlış kendi grubuna, dolayısıyla kendine yabancılaşmayı da beraberinde getirir.

Rekabetin ezici baskısı, kendini sorgulayıp yenilemesini de zorlaştırır. Ezen gruba benzerme çabaları acı getirir. Bu durumda "erkeklerle ne kadar iyi anlaştım" her vesileyle dile getirmeye çalışır, onlara yaranmaya, diğer kadınlardan ne kadar farklı olduğunu anlatmaya, onlarla arasındaki sınırı kalınlaştırmaya, dolayısıyla bilerek/bilmeyerek hemcinslerini de ezmeye başlar. Kadın kusurları onun için iğrençtir ve her alanda "en iyi" olmayı hedefleyerek, akıllı ve yetenekli olduğu sürece ezilmeyeceğini varsayar. Diğer kadınların beceriksiz, aptal olduğu için ezildiklerini, dayak yediklerini iddia ederler.

Cinsiyetçiliği iliklerine dek yaşayan kadınlar, ana karnında yüklendikleri toplumsal cinsiyet rollerini çoğu kez içselleştirirler. Kendilerine yüklenen kimliği yeniden üreterek, toplum içinde varolmaya çalışırlar.

Kadınların dayanışmasını neredeyse imkansızlaştıran bu rekabet, bilinç yükseltme grupları içinde, sürekli sorgulanarak, ama varlığını kabul edip, onunla uzun erimli bir mücadeleye girişmekten vazgeçmemek gerekir. ■

BİR ARADAYDIK

Bizimle fiilen bir arada olamayan diğer kadın arkadaşlarımızla da paylaşmak amacıyla, bundan sonra okuyucu toplantılarımızın

notlarını sizlere aktarmaya çalışacağız. Mart ayının bildik telaşına rağmen ve derginin çıkış hazırlıkları da bastırılmışken, gerçekleştirdiğimiz altıncı okur toplantımız, oldukça verimli geçti.

Küçük büromüzde, yer darlığını bir kez daha yaşadık. Çalışma, toplantı, sohbet ve dergi ile ilgili ne kadar işimiz varsa hepsini bu küçük məkanda yapmak zorunda kalıyoruz. Belli ki, daha geniş bir yere ihtiyacımız var.

Gündem yoğunluğu, altıncı sayı değerlendirmesi ile sınırlı kalmadı. 8 Mart çalışmaları ve yapılacak miting hakkında bilgi verildi ve görüşler aktarıldı. Ayrıca, bizim de içinde yer aldığımız Savaşta Tecavüze Karşı Kadın Girişimi de tartışma konularımız arasında yer aldı. Bu girişimin gerekli olduğu ve bu konuda 8 Mart miting sonrasında daha aktif yer alınması konusunda görüş birliği çıktı.

6. sayı değerlendirilmesi

ROZA'dan Gülay ile Fatma, derginin hazırlanış sürecini anlatmak üzere söz aldı. İçinde bulunduğumuz zorluklara değindi. Kadın emeğinin değerlendirilmesine önem verdiğimiz için, kadın yazarlara daha fazla yer vermek amacıyla erkek yazarların yazılarına artık yer veremeyeceği-

mizi ilkesel bir tutum olarak benimsediğimiz anlatıldı. Her toplantımızda, bir biçimde kendiliginden gündeme gelen ve ağırlıklı konuşma konusu olan, kadınlık-etnik kimlik ile ilgili, ilginç yaşanmış bireysel deneyimlerin aktarımı ve önyargılarımızın keşfi, itirafı vb. bir dolu duygu düşünce ürettiğimizi farkettik. Kendiliginden çıkan bu konunun önemi nedeniyle geniş bir zamanda konuşmak üzere ertelendi.

Emine, "bir Türk kadını olarak, ezen ulus kadını olduğumuzu söylemekten çekinmemeliyiz. Fiili durum bu. Kürt kadınların olmadığı toplantılarda onların varlığı unutuluyor. Kendimize dönük sorgulama yaşamalız" dedi. Hediye, eleştirilerle birlikte önerilerin de getirilmesinin daha anlamlı olacağını, arşiv için destek ve dayanışma beklemediğimizi söyledi. Hülya, "neden ulusal sorun üzerinde durmadığımızı ve erkek yazarlara yer vermediğimizi" sordu.

Bunların kendini ifade ettiği yayın organları olduğu ve onlarda zaten kendimizi ifade edemediğimiz için ROZA'yı çıkardığımızı ve politikamızı yansıtabilecek yazılara yer vermemizin doğal olduğunu yoksa, diğer yayınların benzerini çıkaracak olsaydık bize ihtiyaç kalmazdı şeklinde soruya cevap verildi.

Hacer, kapsamlı ve tek tek yazılara yönelik eleştirilerini belirtti. Bağımsız politikamızın altınan daha fazla çizilmesi gerektiğini vurguladı. Kürt kadınlarının

kendi yaşadıklarını anlatan yazılarına daha fazla yer verilmesinin anlamlı olacağını belirtti. "Masa başında, uçuk, bunalım yazıları kadınları tembelleştirir. Bunlara yer verilmemesinden yanayım" diye de kaygısını belirtti. Özlem, Kürt olduğu için, isten nasıl atıldığını anlattı. Kendi başına mücadele etmenin ne kadar zor ve yorucu olduğunu vurguladı.

Paolina, okur yazar oranının özellikle Kürt kadınları arasında düşük olduğunu ve onlara nasıl ulaşmayı düşündüğümüzü sordu. Kürt kadınlarının politik gelişmelere çok açık olduğunu, okuma yazması yoksa da çocuklarına dergiyi okuttuğunu, bizlerle diyalog içinde olduklarını belirttik. Fusun'da derginin yarım kalan işlerini tamamlamakla meşgulüdü ve tartışmalara çok az katıldı.

Nuran, 8 Mart toplantılarına katılmak üzere gittiği için aramıza katılmadı. Genel olarak, araştırmaya yönelik yazılara daha fazla yer verilmesi istendi. Derginin biçimi ile ilgili eleştiriler de geldi. Henüz ROZA'nın biçimine alışamayanlar olduğu gibi, bu haliyle çok sıcak ve sevimli bulanlar da var. Yayın politikamızın devamı ve başarı dilekleriyle, toplantımız sona erdi. Not: İyi bir ses alma aygıtımız olmadığı için tuttuğumuz notlardan derlenen bu haber bazı eksiklikleri barındırabilir, şimdiden hoş göreceğinizi umuyoruz. ■

EMİNE Sıpmaz

Kürt aydını Mahmut ile Yugoslav göçmeni aileye mensup İrem, birlikte yaşıyorlardı. İrem'in eski eşinden bir de çocuğu vardı. Sevgi dolu bir ortamdı. Üstelik, Mahmut da çocuğu kendi çocuğu gibi seviyordu. Yalnız gözle görünür, tanık olduğum birşey vardı. Mahmut doğup büyüdüğü tarihi kentine gidip geldiğinde, evde bir huzursuzluk seziyordum. İrem ona karşı bayağı hırçın davranıyordu. Sonradan öğrendiğime göre Mahmut, küçük yaşta akrabasının kızıyla evlendirilmiş, sonra İstanbul'a yüksekökol eğitimi görmeye gelmişti ve yaşantısını buralarda sürdürüyordu. Artık, eski eşini de beğenmiyordu. Aralarında sevgi de kalmamıştı zaten. Kendisine uygun da görmüyordu artık. Tabii, arada sırada görmeye gidiyordu çocuklarını (eski eşini)?

BİRLİKTE YÜRÜRKEN...

Bir toplantıda İrem'le tanışmıştı. Evliliğinden bahsetmemiş, anlaşıldığında da, ayrı olduğunu, boşanmak için abilerini, aile çevresini ikna etmeye çalıştığını söylemişti. Bu birliktelikte İrem, Mahmut kadar rahat değildi. Çünkü, erkek tarafı İrem'i beğense de, diğer tarafta akraba

Yani bilincine diyecek yoktu. Feodal değerleri aşmış görünüyordu. Klasik müzik dinliyor, CRR' de konserleri çıkarıyordu. Volkmenini yanından ayırmazdı. Sevdigi kadına da gerçekten aşığı.

Yalnız, hayatının birincisi sayfasını nasıl kapatacak, işte onun gücü yetmiyordu. Kardeşleri

eşini boşarsa ölümle tehdit ediyorlar, üstelik gün gün büyüyen üç de çocuğu vardı. Onlar ne olacaktı?

İrem, zaman zaman dile getirdiği çözümlünü yine önerdi. Bu beraberliğin sonu yoktu, iki uygar insan, bu işi uygarca çözüp ayrılmalıydılar! "Yuva yıkan kadın" görünümünden de bıkmıştı artık. Seviyordu ama, kişiliğini zedeleyen bu ilişkiye de bir son vermeliydi. Tabii Mahmut, kesinlikle ayrılmaya yanaşmıyordu. O da bir çözüm önermişti. Resmi eşini ve çocuklarını da İstanbul'a getirip, genişçe bir evde hep beraber oturabilirlerdi. Ayrıca, çocuklarının yetişmesinde ve eğitiminde İrem'in olumlu katkısı da olurdu. Hem resmi eşinin adam-

kızı vardı "ailenin namusu" ydu. Bir tarafa atmaya gönülleri el verir miydi? İrem anlamıştı: sevdiği erkeğin boşanmayacağını. Peki, bu tarz yaşamı da nereye kadar sürdürebileceklerdi? Ayrıca, bu şekilde bir yaşam İrem'e ters de geliyordu. Başkasına ait birisine el koymuş gibi hissediyordu kendisini. Bu işi karşılıklı anlayışla halletmeliydiler. Mahmut, yüksekökol mezunu, siyasal bilincisi yüksek, aydın bir Kürt olarak çevresinde tanınıyordu. İnsanlar arasındaki çarpık ilişkilere de hep karşı çıkar, aydınca çözümler üretirdi! Ev, kitapla doluydu. Önemli bir gazetenin sorumluluğunu üstlenmişti.

37

dan beklentisi de yoktu. Aralarında hiçbir şey kalmamıştı (sanki eşinin başka seçeneği varmış gibi). Bu teklif İrem'i iyice aşılamıştı. Mahmut resmen kumalık teklif ediyordu. Şaşkınlığını atlarmaya çalışan İrem, böyle birşeyi ondan nasıl isteyebildiğini, son derece ilkel bir anlayış olduğunu falan söyleyecek olmuş ve adamı 'çileden çıkartmıştı'. Uzun yıllardır tanıdığı o uygar, modern Kürt aydınından beklemediği bir tepkiyle karşılaşmış, biraz daha ileri gittiğinde de ölüm derecesine gelecek şekilde dövülmüştü. En son tartışmalarında yatmak üzereydiler ve İrem'in başını karyolanın tahtasına vura vura kanlar içinde bırakmıştı. İrem, karşı koyamayacak kadar güçsüz ve hazırlıksızdı. Sonraki günler İrem'in kararlılığı netti tabii ki. Bu iş bitmişti. Mahmut için ise hala bitmemişti. İrem'i telefonlarla tehdit etmeler, her gece kapısına gelip rezillik çikarmalar, kadının ailesine akılların almayacağı çirkinlikte konuşmalar... "Kızlarıyla tanıştığında düşmüştü, sokaktaydı. Onu bataklıktan kurtarmış, şimdi de terk ediliyordu..."

Oysa, tanıştıklarında İrem büyük bir ajansta çalışıyor, eski eşinden oğluyla ya-

şamını sürdürüyordu. Kimseye hesap vermesi gerekmiyordu ama, hesapsız bir yaşantısı da yoktu. Yıllar sonra karşısına bir erkek çıkmış, karşılıklı sevmişler ve erkeğin yaşamındaki çıkmaz yüzünden ayrılmak zorunluluk olmuştu. Onurlu kimliğine, resmen evli ve de erkek tarafının baskısıyla da olsa süren beraberliği bozan kadın olmaya yakıştıramıyordu. Sevgisini içine gömüp bu işe son vermeyi en doğru yol bulmuştu. Aydın (!) erkeğimizin tavrı ortadaydı. Dayak, küfür, tehditler. İrem'in ailesiyle arasını açmalar... İrem'in ailesi, evli bir erkekle niçin başından beraber olduğunun hesabını soruyor, erkeğin ailesi "yuva yıkan kadın" muamelesi yapıyordu. Bir zamanlar ve hala da sevdiğini hissettiği adamın gazabından da perişan hale gelmişti İrem.

Çareyi İstanbul'u terkedip, başka bir kente gitmekte, ayrıldığı eşinin ailesine sığınmakta bulmuştu. Ayrıldığı eşinin ailesiyle gayet uygar bir ilişki sürdürüyorlardı. Birbirlerine öfkeli değildiler. Yürümeyen bir beraberlik bitmişti. Her iki tarafta dostça görüşüyorlardı. Yeni kentte, yeniden işe başlamıştı İrem ve oğluyla yaşantısını kaldığı yerden sürdürüyordu. Bir başka erkekle de tanışmış-evlenmişti.

"Yedigim dayığı, tehditleri ve yaşadığım onca sıkıntıyı atlattım da, o in-

sanın hakkımda söylediği aşağılayıcı sözleri uzun zaman unutamadım" demişti İrem. Bir yıl belki daha da fazla, "düşmüştün, sokaktaydın, ben seni kurtardım" sözlerinin ne anlamını bulabilmişti, ne de adama bu sözleri yakıştıramıştı. Düşmek... sokakta olmak... kurtarmak... "Be adam! Sen kendini kurtaramamışsın, toparlan da karşındakine zarar vermekten vazgeç" diyememişti İrem. Bir insana, ona eziyet etmiş de olsa, acı sözler söyleyemeyecek kadar sevgi doluydu çünkü...

* Yaşanmış gerçek bir öykü olduğu halde, sözü geçen isimler tarafımdan uydurulmuştur. Benzer ilişkiler çevremizde maalesef halen varlığını koruyor. (Yazarın notu) ■

Tecavüzcü korucular: Nevzat Altuner, Ceyhan Altuner ve Ekrem Altuner

PAZARTESİ KÜRT KADINLARINDAN NE İSTİYOR?

Bu sayfada yer alan yazıları çok içimizden gelerek yayınladığımızı söyleyemeyiz. Üstelik, 8 Mart Dünya Kadınlar gününde böylesi sevimsiz bir polemik yerine kadınlar arası dayanışmanın güzel örneklerini vermek isterdik. Ama, ROZA hakkında kamuoyunu yanlış yönlendiren bir haberi yayınlayan Pazartesi Gazetesi, TEKZIP metnimizi bile yayınlamayı bize yöneltilen suçlamalara karşı cevap hakkımızı bile kullanmamızı engellemek istedi. Nedenini sordüğümüzda ise, "Birbirimizin yüzüne bakıyoruz, gelip bizi sözlü olarak uyabiliriz" şeklinde gayri ciddi cevapla karşıştık. Bu tavırlarını kınıyor ve yayınlamadıkları metni, dolayısıyla iki ay gecikme ile de olsa yayınlamaya karar verdik. Bu aynı zamanda Türk feministlerinin bize karşı ayrımcı tutumunu da ortaya koymaktadır. Tek başına kendi metnimizin çok anlamlı olmayacağını ve Pazartesi'nin nasıl bir habercilik yaptığının görülmesi için haberin tam metnini de veriyoruz.

Kadınlara Mahsus Gazete Pazartesi Yayın Kurulu'na,

Gazetenizin, Ocak 1997 tarihli 22. sayısında yeralan, "Yeni bir Kürt kadın dergisi Jujin" başlıklı imzasız haberinizde, "Roza'yı çıkaran kadınlar biri hariç şimdi yeni bir dergide" ifadesiyle tek taraflı olarak verdiğiniz haberin gazetecilik ahlakı ile bağdaşmadığını, kamuoyunu yanlış bilgilendirme, tek taraflı yönlendirme ile bizi töhmet altında tuttuğunuz düşünerek, sözkonusu haberin bir an önce düzeltilmesi dileği ile gazetenizde yayınlamak üzere aşağıda yer alan görüşlerimizi iletiyoruz.

Farklı iddialarla ortaya çıkan muhalif bir kadın yayın organı olan Pazartesi, yeni bir kadın dergisine ilişkin yazacağı haberde, ekibin neden geldiği, geldiği yerde kaç kişi kaldığı gibi sorularla haberin içeriğini dolduramaz. Üstelik görüşü alınan Jujin Dergisi'nden bir arkadaşın "Kürt kadınlarının ikiden fazla dergiye ihtiyacı var" görüşü de olduğu düşünülürse, yeni bir kadın dergisinin yayın politikası, kadın hareketine bakışı, Kürt kadınlarının bu alandaki yeri gibi, dergi ve içeriğiyle ilgili bir tanıtım beklerdik.

Pazartesi Yayın Kurulu'nun, bizi saran ve toplumun hücrelerine dek işleyen ırkçı-cinsiyetçi sistemle mücadele ederken, karşımızda değil yanımızda olmalarını beklerdik.

Kendimizi ifade olanaklarını yaratma uğraşımızın önünde, başta DGM'ler olmak üzere toplumun ırkçı-cinsiyetçi tüm kurumlarıyla boğuşmak zorundayız. Pazartesi'nin yayın politikasında haberi verişi tarzı ve anlayışı, bu durumda, verili cinsiyetçiliği ve ırkçılığı sürekli üreten Türk basınından bir farkı olmayacaktır. Sansasyon ve tarafların mağduriyeti üzerine oturan bir haberciliği, doğrusu yıllardır feminist harekette emeği geçen kadınlar tarafından çıkarılan bir gazetede görmek bizi üzüyor. Bu anlayışı feminizmin hiç bir çeşidi ile de bağdaştıramadığımızı söylemekte yarar görüyoruz.

Halen yayın hayatına devam eden Roza'nın görüşüne başvurulmadan tek taraflı haber yapmanın anlaşılır hiç bir yanı yoktur. Yaptığımız habercilik anlayışında, durumu gerçekten anlamaya, kamuoyunu doğru bilgilendirmeye, dostça bir tavır göstermeye yönelik bir çaba olsaydı, adresi, çalışanları, telefonu, yeri-yurdu belli olan Roza'nın da bu konuda görüşü alınabilirdi.

Kaldı ki, taraflar anlaşamayıp ayrılabilirler. Biz bunun ne ilk örneği ne de sonuncusuyuz. Tüm bu ayrılık nedenlerini taraflar kendi yayın organlarında zaten anlatıyorlar. Eger, Pazartesi'nin hedefleri arasında Kürt

kadınlarının arasında varolabilecek bir çelişkiyi yaratarak politikayı üretmek var ise onu bilemeyiz.

İrkçılığa ve cinsiyetçiliğe karşı bir yayın politikası yürüten ROZA ve bu görüşlerin savunucusu biz ROZA çalışanları olarak, kadınların kurtuluş mücadelesinde birbirimize rağmen değil, birlikte mücadele etmeyi düşünürüz.

Aşağıda yer alan metin Pazartesi'nin Ocak 1997 tarihli sayısından aynen alınmıştır.

"Yeni bir Kürt kadın dergisi: JUJİN Roza'yı çıkaran kadınlar biri hariç şimdi yeni bir dergide."

Jujin, kirpi ve kadının bir araya gelişinden doğmuş bir isim. Kürtçe'de Juji kirpi, Jin kadın demek. Kadınlar bir çeşit kelime oyunu yaparak kirpi ve kadını biraraya getirmiş. Hatta daha da genişletip Jin'i (yaşam) de katarak bir harmanlama sonucu Jujin'i keşfetmişler. Yeni çıkan Kürt kadın dergisi Jujin, Roza'nın bir çeşit devamı. Bir yıla yakın bir süredir, iki ayda bir yayınlanan ilk Kürt kadın dergisi Roza'yı daha önce tanımıştık.

Belki hatırlarsınız, belki okuyorsunuz. Şimdi Roza'yı çıkaran ve fillen yürüten kadınların birisi dışında hepsi Jujin'de

Derginin "Merhaba yazısında niçin ayrıldıklarını şöyle açıklıyorlar "Tek kişinin yaratmak istediği erk-e karşı koymadaki ortak tavrımız. Ast-üst ilişkisi, hiyeraşik örgütlenmeye karşı duruşumuz. Bireysel hareket yerine, kolektif çalışmaya olan inancımız," ve daha bunun gibi nedenler... Jujin'den kadınlar jujin üzerine sohbet ettik. Birisi "Roza da, Jujin de Kürt kadın dergisi, sonuçta kendi irademizde Roza'dan ayrılmadık bu önemli." derken diğeri gülererek Kürt kadınlarının ikiden fazla dergiye ihtiyacı var," diye ekliyor. Kiminin hayalinde daha renkli bir dergi var, kimisi, "Daha işin başındayız, her şey zamanla," diyor. Roza'daki kadın politikalarını Jujin'de sürdürüyorlar.

Derginin belki de hemen farkedemeyeceğiniz hoş bir yanı, bütün sayfalar boyunca bir haber bantının olması. Bütün dünyada neler olup bittiğini başlıklarla özetliyorlar. Fillen çalışan beş kişi var, dışardan sürekli yazan kadınlar da ekipten sayılır diyorlar. Mesela geçen sayımızda röportaj yaptığımız Hatice Yaşar da Jujin'de yazıyor. Kadınlar, Roza'daki emeklerine sahip çıkıyorlar. Zaten çoğunun Roza'da başlayan dizi yazıları

Jujin'de devam ediyor. Yeni olan bir şiir köşesinin bulunması, karikatür ve bulmaca da var. "Niçin Jujin ismi?" sorusunu da şöyle cevaplıyorlar "Kirpiyi kullandık. Çünkü: ikinci sınıf bir cins görülerek maruz kaldığımız sömürüye ve savunmasızlığa karşı çıkmak istiyoruz. Bize yönelen bir türlü olumsuzluğa karşı bir savunma aracı olarak artık dikenlerimiz olsun istiyoruz. Daha çok savunmaya yönelik olan bu dikenlerimiz erkek eğemen bakışa, değer yargılarına karşı saldırı aracı da olacaktır. İşte bize yönelen tehlikelere karşı kadınca dikenlerimizi göstermeyi ilan ettiğimiz resmidir Jujin. Jin dedik çünkü, kadınız."

İşleri zor. Bunun farkındalar. Jujin'in " Aynı coğrafyada yaşayan Türk Kürt ve diğer azınlık kadınların birbirini anlaması için önemli bir dergi," olduğunu söyleyerek, "Hoşumuza giderse erkek yazılana da belli bir oranda yer verebiliriz," diye ekliyorlar. "Nasıl bir jujin?" sorusuna " İhtiyaçlara göre," "İlgimizi ne çekiyorsa" diyorlar. "Bağımsız ve kadınca", Kürt kadınlarının etnik ve cinsel kimlik mücadelesine katkıda bulunmak, özde Kürt kadınların, genelde tüm kadınların aralarında duygusal bağı oluşturmaya hedeflemek, "diye de yazıyorlar. Dergide Kurmançî lehçeyi yazılmış Kürtçe yazılar da var." ■

V.K. Tang
İngilizce'den çeviri: **TUNA**

Bilinen bir gerçektir. Batlılar, bireysel hak ve özgürlükler ile demokrasinin her alanda işlemesi konusunda çok hassastırlar. Ekonomik bir gelişmenin, ancak ve ancak siyasi anlamda demokratikleşmeden sonra olabileceğini savunurlar. Asyalı siyasi ve ekonomi uzmanları ise toplumun çıkarlarının bireysel özgürlükten önce geldiğini, dahası otoriter bir yönetimin ekonomik gelişmeyi sağlayabileceğini iddia ediyorlar.

Burma'da düşüncelerinden dolayı altı ay hapis yatmış, Nobel Barış Ödülü sahibi Aung San Suu Kyi' nin önderliğindeki Burma Demokratik Hareketi, Asya ülkelerinde egemen olan bu geleneksel görüşü altüst ettiği

görüüyor. Burma'da insan haklarında sağlanacak bir gelişmenin, ancak demokratik bir hükümetin işbaşına geldiği takdirde gerçekleş-

Aung San Suu Kyi: Tinsel Devrim

"Korkudan Özgürlüğe"

bileceğini söyleyen Suu Kyi, Burma'da yatırım yapmak isteyen yabancılara da çağrıda bulunarak, hükümetin değişmesine kadar yatırım yapmaması konusunda uyarıyor. Kocası Michael Aris'in editörlüğünü üstlendiği "Korkudan Özgürlüğe" (Freedom From Fear) adlı

kitapta, Suu Kyi' nin yaşamına ilişkin ailesi, arkadaşları, köşe yazarları ve kendi yazdıklarından oluşan değişik bakış açıları sergilenmiş. Bu değişik görüşlerde, davranışlarının zerafeti ve yüreğindeki tavizsiz kararlılığı sergileyen bir kadının portresi sunuluyor.

Suu Kyi'nin "siyaset öncelikli ekonomi" nitelemesi ancak daha geniş çerçeveli tinsellikle anlaşılabilir. "Tin'de yapılan en mükemmel olan devrimdir" diyor Suu Kyi. Burma'lı aydınlar, uzun süren tartışmalardan sonra bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan bu "tinsel devrim" savının, insanların bakış açılarına göre biçimlenmiş ve tümüyle, bir ulusun gelişmesinde belirleyici rol oynayan değerlerine göre oluşturulduğunu vurguluyor. Suu Kyi'ye göre, tinde bir devrim yapılmadan, devrim sonrası da eski düzende haksızlıklar yapmış güç

lerin faaliyeti ve gücü devam edecek, reform ve yenilenme sürecinde sürekli bir korkuya neden olacaklar ve engel olmaya çalışacaklardır. Bu tartışmanın özü, ekonomik büyüme sürecindeki kör dövüşte, sosyal düzene, felsefi değerlere ve etik standartlara bir ilerleme getirme vaadinde bulunmuyor. Bunun yerine "kişisel gelişme ve kişilerin amaçları doğrultusunda kendi yeteneklerini gerçekleştirme" özgürlüğünün yolunu açıyor ve bu özgürlüğün her türlü gelişmenin temeli olduğunu ortaya koyuyor. "Sorunun can alıcı noktası, insanlara bu konuda yasayla hak tanımasıdır. Suu Kyi kronik yoksulluk sorununu örnek olarak gösteriyor. "Yoksulların tüketimlerine acil olarak çare bulmanın yanında, onların yoksul oldukları düşüncesini de kafalarından atmalarını sağlamak gerekir. Ve demokrasi, eğer insanları sürekli özgürleştirecekse, toplumsal

FOTO: KAI JANSSEN / Malaya'daki Burma Dayanışma Grubunun iziyle

gelişmeyi güçlendirecekse gereklidir "diyor. Bununla birlikte, Asyalı bazı hükümetlerin demokrasinin, Batı'nın bir değeri olduğunu söylemeleri, şu anda yükselen değerlerin farklılaşmasıyla ilgilidir. Asyalı politikacıların büyük bir bölümü "ulusal kültür" tartışmalarını kışkırtıp, güçlü bir konum kazanma peşindedir. Bu tartışmalarda, demokrasinin yabancı kültürün değeri olduğunu göstermek istiyorlar. Aung San Suu Kyi, ulusal kültürü şöyle tanımlıyor: "İktidarı elinde bulunduranların siyaset ve eylemlerini haklı çıkartmak üzere oluşturulan ve tarihsel olayların tarafı bir biçimde gösterilmesi ile çarpılmış toplumsal değerlerin garip bir bütünüdür" diyor. Suu Kyi, demokrasi ve insan hakları savunucularının dikkatini çektiği değerlerin aslında Asya kültürlerinin birçoğunda zaten bulunduğunu iddia ediyor. Bu bağlamda Burma'da, örneğin, 'Kralların On Göre

vi'nden (Budistlerde yöneticiler için yazılmış kurallar düsturu) birini vurguluyor. Bu da halkın iradesine muhalefet etmemektir. Suu Kyi bunun Budist tarzı bir demokrasi olduğunu söylüyor: "Halkın iradesine muhalefet etmemenin, temel görevi hükümetin yasalığının halkın iradesinden çıktığının hatırlanmasıdır. İnsan haklarının geleneksel değerlerin karşısında olduğu konusuna gelince, Suu Kyi şunları söylüyor: "Budizm, geleneksel Burma kültürünün oluşmasıyla birlikte yüksek erdem olarak kabul edilen insanı, en yüce değer olarak görür. Her birey kendi iradesi ve çabasıyla gerçeğe ulaşma ve başkalarına bu konuda yardım etme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle insan yaşamının çok büyük bir değeri vardır." Herşeye rağmen, Suu Kyi sadece ve sadece hükümetin değişmesini değil fakat siyasal değerlerin de değişmesi çağrısında bulunuyor: Otoritenin temelini oluşturacak olan 'güvene

dayalı' bir içerikle değiştirildiği zaman ortadan kaldırılacaktır. Uluslara kendi kaderlerini tayin hakkı konusunda, hak ve düşünce özgürlüğü konusunda sağlanacak güven; halk ve adalet, özgürlüğe ve insan haklarına güven oluşumunun sağlanmasıdır esas olan." Suu Kyi iddia ediyor:ASEAN ülkelerini düşünecek olursanız, onların kalkınma süreci Burma'dakinden çok değişik bir seyir gösterdi. Ve... işin can alıcı noktası güven olduğu görülür. Söz gelimi, Endonezya'da Suharto'nun iktidara geliş biçimi, SLORC'un (Burma'da süregiden askeri iktidar) iktidarı ele geçiş biçiminden bir hayli farklıdır...İlerleme göstermiş ASEAN ülkelerinde yeterli ölçüde güven ortamının olduğu görülüyor." Bu önemli bir farktır fakat ne yazık ki batılı gazeteciler yanlış bir

biçimde tüm Asya hükümetlerini Burma hükümetiyle aynı kefeye koymaktadır." Suu Kyi şöyle devam ediyor: "Sorunun özü şudur ki, farklı demokrasiler olduğu gibi, farklı diktatörlükler de vardır. Yapılması gereken Asyalı hükümetleri basit bir biçimde, Westminster modeliyle karşılaştırmak yerine, o ülkede halkın hükümetine güveninin olup olmadığı sorusunun yanıtını aramaktır. Aung San Suu Kyi'ye göre güven, hükümetin yasalığının kabul edilmesinde en gerekli ve yeterli olan ölçüttür. ■

Not: Yukarıdaki yazı Malezya'da iki aydı bir yayınlanan "Ethos" adlı derginin Kasım 1996 sayısından Türkçe'ye çevrilerek aktarılmıştır.

REMZİYE DİNÇ'İN MAHKEMESİ 3 NISAN 1997 GÜNÜ BATMAN'DA DEVAM EDECEK ...

DÜRSALİYE Bedir Lezbiyen Tartışması

Ayşe Arman'ı birkaç yazısı dışında tanıma fırsatım olmadı. Bundan birkaç ay önce, bir magazin dergisinde Ayşe Arman'ın tanınmış bir modacı gibi sık sık Yunanistan' daki Oküz Adası'nı ziyaret ettiğini, çünkü Ayşe Arman'ın ve tanınmış modacının lezbiyen oldukları türünden saçma sapan bir yazı gözüme ilişmişti.

Kim yazmıştı, devamında ne yazıyordu dikkat etmediğim için şu anda hatırlamıyorum. Ancak, Tempo'nun 53. sayısında Ayşe Arman'ın "Kendine kedi süsü vermiş erkek" yazısını görünce bir önceki yazıya yanıt verdiğini fark ettim. Belli ki Ayşe, erkekleri sevdiğini vurgularken dolaylı olarak lezbiyen olmadığını "savunmaya" çalışıyordu.

Türk medyasında kadın gazetecilere gösterilen görevler belli: Nefis yemek tarifleri, güzellik reçeteleri, erkekleri elde tutma me-todları, hatta laik ortamda gelenek ve göreneklerine bağlı çağdaş, modern Türk kadınının haklarını koruyan 'politik' çalışmalar bile yapabilirsiniz!

Ayşe Arman ne yapıyordu da bu cinsiyetçi saldırılara maruz

kalıyordu? Bilmiyorum. Ama onlara, onların dilinde yanıt vermek mağlup olmanın en kestirme yolu. Cinsel tercihlerimizi açıklamak ya da kanıtlamak zorunda değiliz. Bu, eşcinselleri dolaylı yoldan tecrit etmemiz anlamına geliyor diye düşünüyoruz.

Hoppala hanımın gözüne takılanlar

Hülya Avcı'ın sohbetleri

Fadime' ye bir suçlama da Hüryyet' in 26 Ocak tarihli TV dergisinden gelmiş. Tele Viz Viz adındaki köşede aynen şunlar yazıyor: "Fadime ünlü oldu ya... Her gün o kanal senin bu kanal benim dolaşır dururdu ilk zamanlar. Sonraları bir hal oldu. Nice isimler çağırsa da, paralar verseler de gitmez oldu. Geçen hafta Hülya Avcı da programına konuk etmek istemiş. Onunla güzel güzel sohbet etmeyi amaçlıyormuş... Ama Fadime kızımızın burnu büyümüş olacak ki, "Hülya Hanım buyursun, evimizde güzel güzel sohbet edelim demiş. Bu küçükhanım kendini cumhurbaşkanı filan mı sanıyor"

Aklınızda bulunsun, şu birbirinin tekrarı, vıcık vıcık cinsiyetçi esprilerle "ööl" dedirten Hülya Avcı'ın muhabbetlerine katılmazsanız işte böyle suçlanırsınız. Ne diyelim daktilo yazabilen herkesin saçma sapan döküldüğü bir ortamda, şaşmamak gerek.

Çaresizlikler Ülkesinde "Son Çare Hülya Koçyigit"

Söz Fato' da benzeri "Son Çare" programında tabiri caizse Hülya Koçyigit, Fatma Girik' i solladı.

Bir kaç hafta önce, 13 yaşında evinden kaçan küçük bir çocuğu yakalayıp kameraları burnuna dayamışlar. Çocuk iki eli ile yüzünü kapamış "Bırakın Beni" diye sürekli

yalvanyor. Hülya Hanım yılar mı? Evin-den kaçtıktan sonra nasıl cinsel tacize uğradığını anlatmasını istiyor. Çocuk direnmiyor (ben de televizyonu kırmamak için direnmiyorum). Sonunda çocuğu konuşturamayınca "bak benim de sabrımın bir sınırı var" diyerek sinirlendiğini belli etmemeye çalışıyor. "Çocuğu bulan iyi kalpli şoföre döndüyor. "Muavinlerin ve diğer şoförlerin, nasıl kızın üzerinden geçtiklerini" anlatıyor. Yüzünü açtıramadığı küçük kıza sonunda ailesine dönmeye gerektiği üzerine nasihatlar veriyor. "İdeal Çağdaş Türk Kadını Örneği" Hülya Hanım kahraman polis ekipleri ile birlikte aileyi buluyor. Anladığı

mız kadarı ile, aile daha kaçışın farkında değil. Biraz da aile deşifre ediliyor. Çocuk eve, yani ailesine geri getiriliyor. Aile ile birlikte yüzünü açması için yeniden ısrar ediliyor. Çocuk yine açmıyor. Ben "Açma, açma tam şu aradan kaç git" diye bağırıp dururken, Hülya Hanım "acı" gerçeği öğreniyor: Meğerse küçük kızın sadece burnu biraz büyümüş. Yani onun için yüzünü açmak istememiş. Yoksa başkaca bir nedeni yokmuş. Ah iyi kalpli Hülya abla hemen 'Son Çare' yanıtını yapıyor. "Ben onu kendi paramla estetik ameliyat bile ettiririm, yeter ki bir daha evinden kaçmasın."

Ay olamaaz! Biliyorum çaresizlikler ülkesi Türkiye'ye de çocuk haklarını koruyan hiçbir kurum yok. RTÜK zaten tam bunları istiyor. Birileri bu yerlere, Avrupa İnsan Hakları'na falan suç duyurusunda bulunsa 'vatan haini' diye DGM'ye çekilir! İmfaat! SOS!.....!.....!

Fadime'nin İntihar Saldırısı

Türkiye Susurluk'tan sonra Fadime ile çalkalandı. Susurluk nasıl devlet-mafya-polis sacayağını gözümüze soktuysa, Fadime de kapalı kapılar arkasındaki tarikat bataklıklarının üzerindeki örtüyü aralayıp, çamuru gözler önüne

serdi.

Fadime'nin belki böyle bir niyeti yoktu. Ancak iğrenç bir polis baskını ile saçlarından sürünerek 65 milyon karşısına, kameralara yapılandırılınca; topluma bir ders vermek istedi.

Önce hayatına girerek kendisini mağdure eden iki erkekle

ve bunların şahsında tarikat kurumları ile

açık hesaplaştı. İslamın cinsiyetçi bakış açısını deşifre ederek, toplumla yüz yüze getirip; hodri meydan demek oyle görüldüğü gibi çok da kolay olmadı.

65 milyon günlerce Fadime'nin özel yaşamı

nı didik didik etti. "Süslenip püslenip televizyonlarda ağlıyor", "İmam nikahı yerine resmi nikah yapaydı", "zaten kallardan para alıyormuş" gibi abuk sublik eleştirilere de, "İslama zarar veriyorsun" yakarışları ve tehditlerine de aldırmadı.

İntihar saldırısına girişen komandolar gibi son vuruşunu da çok kahramanca yaptı: Devlete karşı tazminat davası açtı. İşte için asıl püf noktası da burada başlıyor. Davanın hangi söylemlerle açıldığını bilmiyoruz. Ancak hemen arkasından Fadime'nin 10 yıla kadar mahkumiyetinin istenmesi gösteriyor ki; Fadime bekleneni, yani doğru olanı yapmış. Sistemdeki erkek egemen toplumun, cinsiyetçi bakış açısını koruyan yasalara çomak sokmuş.

Fadime sadece tarikatlar için değil, sistem için de atom bombası kadar etkili oldu. Temiz toplum içinse gerekli ilk birkaç adımdan biri oldu. İşte hemen arkasından diğer tarikatlardaki deneyimlerini anlatan, izleyenleri şaşkına çeviren kadınlar çıkıp konuştu. Şimdiden yüzlerce ailenin kız çocuklarını tarikatlardaki yatılı kurslardan almaya başlaması bile önemli bir gelişme.

Şimdi Fadime'yi bütün kadınlar ve sivil örgütler desteklemeli, Fadime'nin İslami keşimden olması "Bize ne?" dememizi gerektirmiyor. Bir kadın olarak yaşadıkları hepimizi ilgilendiriyor. ■

haberler....haberler....haberler.....

Muş'ta sendikacı kadınlara bekaret kontrolü

Bir baskı ve işkence metodu olarak kadınlara karşı kullanılan bekaret kontrolü uygulamasının bir yenisi de Muş'ta yaşandı. 14 Ocak 1997'de Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK)'nin Muş'ta bulunan Şubesi, Dernekler Masası'na bağlı polisler tarafından basılarak, sendikadaki tüm evraklara el konuldu ve aynı gün akşamı şube yöneticileri gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında bulunan 3 kadın sendikacıya da zorla bekaret kontrolü yaptırılmak istendi. Ancak kadın üyelerin şiddetli tepkisi ve doktorların da kontrolü reddetmesi üzerine girişim yarım kaldı.

Olayın ardından, KESK Kadın Sekreterliği bir basın açıklaması yaparak olayı kınadı

Çalışan Kadınlar İçin Eylem Programı

DISK'e bağlı BANK-SEN, "Çalışan Kadınlar İçin Eylem Programı" yayınladı. Uluslararası Bankacılık, Sigortacılık ve Ticaret Sektörü'nde çalışanların örgütü FIET tarafından hazırlanmış olan eylem programında, çalışan kadınlar için gerçekleştirilmesi öngörülen başlıca hedefleri arasında; cinsiyet temeline dayanan her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması, çalışma dünyasında eşit fırsatların ve eşit hakların yaratılması, kadınların çalışma hakkına karşı çıkan geleneksel yaklaşımların reddedilmesi, aile ve ev yönetimi sorumluluğuyla bağdaşan kazançlı bir istihdamı sağlamak amacıyla kadınlar ve erkekler için eşit fırsatların ve hakların yaratılması,

kadınların sendika çalışmalarında aktif rol oynamasını sağlamayı amaçlamaktadır.

8 Mart Kadın Platformu, "kadın postası" adıyla yeni bir yayın çıkardı.

Ocak 1997'de ilk sayısını çıkan Kadın Postası, haftalık olarak yayınlanacak. Kadınlarla ilgili haberlerin, bu iç iletişim ağıyla, medyada çarpıtılmış şekliyle değil, doğru ve direkt olarak iletilmesini sağlamayı amaçlayan yayında, "özelimizden, yerelimizden, kendi haberlerimizi de burada toplayabilirsek, kendi iletişim kanalımızı da yaratabiliriz diye düşünüyoruz. Kadın Postası, aynı zamanda birbirimizden, neler yaptığımızdan, nerede olduğumuzdan haberdar olmanızı sağlasın istiyoruz" deniyor.

ROZA "bölücülük" suçlamasıyla DGM'ye

24 Şubat 1997 tarihinde, İstanbul DGM'de yapılan mahkeme sonrası, Roza tarafından yapılan Basın Açıklaması şöyle: Düşünce özgürlüğünün kınanması dahi olmadığı bu ülkede, ROZA da yasaklardan payını aldı. Kürt kadınları olarak kendi kullığımızla birşeyler yapmaya kalktığımızda devletin irki ve cinsiyetçi hukukunu karşımızda bulacağımızı biliyorduk. Mart 1996'da yayın hayatına başlayan ve ikinci yılını giren dergimiz bugüne dek 6 sayı çıkardı. İki ayda bir çıkan dergimiz ROZA'nın 2...3. ve 5. sayıları "bölücülük" yaptığı gerekçesiyle toplandı. İfenci sayımıza açılan davada 14 ay hapis ve 666.666.000 - TL para cezasını sahibi ve Yazışları

Zinaya eşit cezalar getiriliyor

Medeni Kanun Komisyonu, zina suçu işleyen kadın ve erkeğin, eşit biçimde cezalandırılmasını öngören bir değişiklik hazırladı.

Morçatı'dan tesettürlü kadınlara hukuksal - psikolojik destek

Morçatı Kadın Sığınma Vakfı istismara uğramış tesettürlü kadınlara da ücretsiz hukuksal psikolojik hizmet sunacak.

Boşanmada "eşitliğe son" önerisi

ANAP Gümüşhane milletvekili Oltan Sungurlu Medeni Kanun'da değişiklik yapılarak eşlere boşanma sırasında eşit oranda mal paylaşımını uygulamasına son verilmesini önerdi.

Prof. Dr. Şahika Yüksel: "Şiddet daima bir güç ilişkisini barındırır"

Aile içi şiddetin bütün sınıflarda, sınıflarda, değişik eğitim düzeylerinde ve din gruplarında bulunabileceğine dikkat çeken İÜ Tıp Fakültesi öğretim üyesi Prof.Dr.Şahika Yüksel "Şiddet daima bir güç ilişkisini barındırır. Ailede kadına yönelik şiddet diğer şiddetlerden farklıdır. Kadınların % 30'u kocalarından dayak yiyor" görüşünü savundu.

haberler.....haberler.....haberler.....

Maltepe'de bir Kadın Evi açıldı

Müdürü aldı. Devam etmekte olan 3. sayımızın duruşması bugün (24.02.1997) İstanbul DGM-3'te yapıldı. Yazışları Müdürümüz Fatma Kayhan ve dergi yazarlarından Ayşegül Karataş'ın ifadesi alındı. Yapılan duruşmada "bölücülük" suçlaması tekrarlandı. Ancak, Yazışları Müdürümüz verdiği ifadeyle, "Söz konusu yazıda suç unsuru bulmadığı, derginin politikasına uygun olduğu için yayınlamasında bir sakınca görmediğimizi" belirterek, bölücülük suçlamasını kabul etmediğini söyledi.

Bize yönelik bu baskıların ülkedeki düşünce özgürlüğüne yönelik baskıların bir parçası olduğunu düşünüyor ve bu uygulamaları kırıyoruz. Birbir güçlüğü boğuşmanın yanı sıra, devletin bu baskılarına karşı yayın hayatımızı sürdürmeye devam ediyoruz.

Türkiye'de 2 milyon fahişe var...

Refah Partisi Rize Milletvekili Şevki Yılmaz'ın, "Türkiye'de yaklaşık 2 milyon fahişe var" sözüne, Kadın Kuruluşları tepki gösterdi. Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı İşıl Saygın "Demek öyle kadınlara ilgi duyuyor ki, o kadınların sayısını tutmuş" dedi.

Kadın ve Çocuklara Yeni Cezaevi

İstanbul -Bakırköy'de Adli Tıp Kurumu'na ek yapılan bir bina, Kadın ve Çocuk Cezaevi olarak Adalet Bakanı Şevket Kazan tarafından açıldı.

"4-5 yıldır dağınık duruşmaların bizlerde yarattığı ataletten kurtulup yeniden hareket geçmek, politikalarımızı birlikte üretmek, farklılıklarımıza rağmen yanyana durabilmek" için Maltepe Bağsız Kadın Platformu bir kadın evi kurdu. İletişim Adresi: Beşçeşmel Cad. 25/A Maltapa/KARTAL-İST.

Evlilik dışı çocuğa eşit miras

Yargıtay İçtihatı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, evlilik dışı çocukların, evlilik içi çocuklar gibi babaya eşit mirasçı olacağına karar verdi.

Sivas Davasında Kadın Avukatlara Saldırı

Sivas Madımak Otel'de 37 kişiyi yakmakla suçlanan sanıklar, kadın avukatlara "FAHİŞELER" diye bağırıp, saldırmak istediler. Sanıklardan Mevlüt Atalay, müdahil avukatlarından CHD Başkanı Şenel Sanhan'a "fahişe" diyerek üzerine yürümesi üzerine mahkeme salonunda kavga çıktı. Sanhan, kendisine "fahişe" diyen Atalay hakkında suç duyurusunda bulunacak.

Cumartesi Annelerine rock bir ezgi

Ünlü rock grubu U2, 1995 yılı Ekim ayından beri kayıp olan Fehmi Tosun'a yeni albümünde yer verdi. Avrupa, Amerika ile aynı zamanda Türkiye'de piyasaya sürülen albümde, "Ekim 1995'ten beri Türkiye'de 'kayıp' olan Fehmi Tosun'u hatırlayın" mesajı yer alıyor.

Kozlu faciasının yıldönümü ve özelleştirme

ODP Üsküdar İşçi Komisyonu Kozlu faciasının yıl dönümünde bir panel düzenliyor. 16 mart pazar günü saat 16'da, Kadıköy Toplumsal Araştırmalar Vakfında yapılacak olan panel öncesi, maden işçilerinin yaşam ve mücadelelerini anlatan dia gösterisi yapılacak. Sungur Savran ve Özgür Müftüoğlu'nun konuşmacı olarak katılacağı panelde ayrıca maden ocaklarının özelleştirilmesi üzerinde tartışılacak.

..... DÜNYADAN kısa kısa

* Portekiz Parlamentosu, sol kanadın teklif ettiği kürtajin serbest bırakılması önerisini reddetti.

* Amerika'da kürtajin yasallaştırılmasının 24. yılında, kürtajin aleyhine gösteriler hız kazanıyor. Kürtajin yapan 3 sağlık merkezine bomba atılan Amerika'da, onbinlerce kişi "Kürtaja hayır" sloganı atarak yürüyüş yaptılar.

* Kadınların bugüne kadar olduğundan daha fazla kapanması için varolan yasaya yeni eklemeler yapan Şeriat Mahkemesi, şartlara uymayan kadınlara verilecek cezaları artırdı. Yeni yönetmeliğe göre, tesettürde kusuru görülen kadınlar, 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezasına ya da para cezası ve 74 kırbaç cezasına çarptırılacak.

* Afganistan'ın büyük bölümünü denetiminde bulunduran Taliban yönetimi, kadınların Ramazan Bayramı süresince sokaga çıkabileceklerini ancak, yüzü ve vücudu tamamen örtün "burka" giymelerinin zorunlu olduğunu açıkladı. ■

Merhaba,
Yeni çıkardığınız Roza'yı aldım ve son sayfasına kadar enterese ile okudum. Derginiz hoşuma gidiyor, bazı yazılar duygulandırdı beni. Dergi'den anlayabildiğim kadıyla, Almanya'da kaldığınız süreyi iyi değerlendirmişsiniz, sanırım enteresan, verimli ve aynı zamanda stresli idi. Ülke'de bağlantılarım yoktu şimdiye kadar. Çok şükür yavaş yavaş köprüler oluşuyor. Hep kendime sordum : "nerede bu insanlar, nerede bu kadınlar!" "Haklarını arayan ve kendini güçlendiren, tepki gösteren kadınlar nerede?" Çok şükür yolumu buldum. Benden şimdilik bu kadar. İstanbul'da görüşmek üzere, hoşça kalın.

HATİCE,

Almanya

Roza Çalışanlarına, Dostlar, hepinizin yeni yılını kutlar, devrimci saygı ve selamlarımızla mücadelenizde başarılar dileriz. Tüm özgürlüklerin ölçüsü, kadın özgürlüğü olsun.

Ahmet GÜVEN
Bölge Kapalı Cezaevi
Buca-İzmir

Sevgili Roza'cular,
Derginizi Ankara'da Türk-İş'in düzenlediği mitingi sonrası ugradığım bir kitabevinden edindim. Sanırım benim için albeninizi sağlayan, şirin

bir dergi olmanızdan öte, Kürt kadınlar tarafından çıkarılıyor olmasıydı. Bunu farkettikten sonra almaya karar verdim. Eve dönüş yaptıktan sonra yani bugün akşam okudum. Paylaşacak birşeyler olmazsa insan yazmaya ihtiyaç duymaz. Ben en azından öyle davranırım. İlk elden söyleyeceğim çabanızı önemli bulduğumdur. Ben toplumla birlikte kadınların da özgür olması gerektiğini düşünüyorum. Eger özgür ve demokratik bir toplum istiyorsak, kadınların erkeklerle eşit katılımında bir mücadelede bulunması gerektiği kanısındayım. Bu benim kadınların her koşulda ve her şartta bağımsız bir kadın mücadelesinin içerisinde devinmesi gerektiğine olan inancımı asla geri plana düşürmez. Bu nedenle, ezilen ve hatta sömürge ilişkileri bağlamında, kadın sorunu sorgulamanızı saygıyla karşılıyorum. Ama feminist duruşla politika yapmanızı en az Türk feminist politikası kadar tartışılır bulurum. Kadın ayrımcılığı noktasında ise elbette ki "siyah/beyaz" farkı zotelen tutum ve davranışlara (örzellikle ırkçılık temelinde)

ROZA DU SALI YE!

ROZA İKİ YAŞINDA!

ROZA ABONE FORMU

ROZA'yı düzenli okumak istiyorsanız abone olun...

ABONENİN :

Adı-Soyadı :

Adresi :

Başlangıç Tarihi :

LÜTFEN, abone formu ile banka dekontunu adresimize postalayınız.

Türkiye için Banka Hesap Numarası ı:

FATMA Kayhan adına, Yapı Kredi Bankası : İstanbul- Beyoğlu Şubesi
025,

Hesap No: 0238270-3

Yıllık Abone ücreti: 1.500.000. TL.

Yurtdışı Banka Hesap Numarası:

FATMA Kayhan, Yapı Kredi Bankası

İstanbul-Beyoğlu 015-8

Döviz Hesap No: 3003668-1

Yıllık Abone Ücreti: 40 DM.